

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområden och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om välfärdsområden, lagen om ordnande av social- och hälsovård, lagen om ordnande av räddningsväsendet och lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland ändras.

Det föreslås att bestämmelserna om delegationer och förhandlingar mellan välfärdsområdena och staten samt om de riksomfattande strategiska mål som fastställs av statsrådet förenhetligas och att dessa bestämmelser flyttas från lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om ordnande av räddningsväsendet till lagen om välfärdsområden. Till lagen om välfärdsområden ska det fogas preciserade bestämmelser om finansministeriets uppgifter vid styrningen av välfärdsområdena.

Genom de föreslagna lagarna ska den statliga styrningen av välfärdsområdena förenhetligas, finansministeriets roll vid styrningen förtydligas och det att styrningen av välfärdsområdena är förenlig med statsrådets mål för den ekonomiska politiken och finanspolitiken säkerställas.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
2.1.1 Lagen om välfärdsområden.....	4
2.1.2 Lagen om ordnande av social- och hälsovård	5
2.1.3 Lagen om ordnande av räddningsväsendet	6
2.1.4 Lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland ...	8
2.2 Bedömning av nuläget.....	8
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	11
4.1 De viktigaste förslagen.....	11
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	12
5 Alternativa handlingsvägar	15
6 Remissvar	15
7 Specialmotivering	18
7.1 Lagen om ändring av lagen om välfärdsområden	18
7.2 Lagen om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård	26
7.3 Lagen om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet.....	26
7.4 Lagen om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland	26
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	27
9 Ikraftträdande.....	27
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	27
LAGFÖRSLAG	30
Lag om ändring av lagen om välfärdsområden.....	30
Lag om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård	32
Lag om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet	33
Lag om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland	34
BILAGOR.....	36
PARALLELLTEXT	36
Lag om ändring av lagen om välfärdsområden.....	36
Lag om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård	40
Lag om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet	45
Lag om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddnings-väsendet i Nyland.....	49

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Ansvar för att ordna social- och hälsovården och räddningsväsendet överfördes till välfärdsområdena vid ingången av 2023.

Ett mål i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering är att strukturerna för styrning av välfärdsområdena ska utvecklas och förtydligas så att det säkerställs att social- och hälsovårdstjänsterna är jämlika och av hög kvalitet, att det finns tillräckligt med personal, att kostnadsökningen dämpas och att största möjliga kostnadsnyttoeffekt främjas, samtidigt som det tas hänsyn till välfärdsområdenas behov av att äga sin egen ekonomi.

Enligt regeringsprogrammet ska det föreskrivas att finansministeriet har uppgiften att samordna styrningen av välfärdsområdena. Under ledning av finansministeriet ska ministerierna och andra myndigheter följa upp och utvärdera välfärdsområdenas verksamhet med avseende på verkningfullhet, resursanvändning och resultat. De olika ministeriernas överlappande lagstadgade verktyg för styrning av välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi, bland annat delegationer, förhandlingar och riksomfattande mål, ska förenas. De lagstadgade förhandlingsförfarandena ska förtydligas och för förhandlingarna fastställas ännu tydligare mål än för närvarande.

1.2 Beredning

Den 29 augusti 2023 tillsatte finansministeriet en arbetsgrupp för beredningen (<https://vm.fi/sv/projekt-och-lagberedning> projektnummer VM102:00/2023). En av arbetsgruppens uppgifter var att utifrån regeringsprogrammet bereda en regeringsproposition med förslag till författningsändringar för att samordna styrningen av välfärdsområdena. Företrädare för finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet utsågs till arbetsgruppen. Denna regeringsproposition har utarbetats utgående från de ändringsförslag som arbetsgruppen beredde.

Under beredningen informerade arbetsgruppen välfärdsområdena om projektet vid informations- och diskussionsmöten. Dessutom behandlade delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning propositionen under beredningens gång.

En remissbehandling om utkastet till proposition ordnades den 17 oktober–23 november 2023. Yttranden begärdes av social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, välfärdsområdena, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, Institutet för hälsa och välfärd, statens revisionsverk, regionförvaltningsverken och Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab. Begäran publicerades i tjänsten utlåtande.fi, så att också andra aktörer hade möjlighet att yttra sig om utkastet till proposition.

Beredningsunderlaget till propositionen finns offentligt tillgängligt på adressen <https://vm.fi/sv/projekt-och-lagberedning>, identifieringskod VM093:00/2023.

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav ett utlåtande om propositionen den 14 december 2023.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagen om välfärdsområden

Enligt 11 § 1 mom. i lagen om välfärdsområden (611/2021, nedan välfärdsområdeslagen) följer finansministeriet allmänt välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och ser till att välfärdsområdenas självstyrelse beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller välfärdsområdena. I förarbetena till lagen konstateras det att finansministeriet ska samordna behandlingen av ärenden som gäller välfärdsområden i statsrådet samt samla in och producera information om välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi till stöd för det politiska beslutsfattandet, speciellt för beredningen av författningar, statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna (RP 241/2020 rd, s. 491). Finansministeriet är inte behörigt att övervaka lagligheten i välfärdsområdenas enskilda beslut, utan det är enligt 11 § 2 mom. regionförvaltningsverkens uppgift. Enligt 12 § 2 mom. ska planen för de offentliga finanserna styra ministerierna när de bereder lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena. Enligt 3 § i statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014) finns i planen också en del som gäller välfärdsområdenas ekonomi.

I 13 § i välfärdsområdeslagen finns bestämmelser om delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning, som verkar i anslutning till finansministeriet. Delegationens syfte är att främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för välfärdsområdenas ekonomi och välfärdsområdenas självstyrelse samt samarbetet mellan statliga och regionala aktörer.

I 13 § 2 mom. finns mer detaljerade bestämmelser om delegationens uppgifter. Delegationen ska följa och utvärdera hur välfärdsområdenas ekonomi har utvecklats och kommer att utvecklas samt hur statens finansiering till välfärdsområdena och välfärdsområdenas övriga interna finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas. Enligt förarbetena till lagen ska delegationen i detta syfte följa och utvärdera välfärdsområdenas kostnader, finansiering, investeringar och vid behov anpassningsåtgärder på riksnivå och med avseende på alla uppgiftsområden, övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses inom social- och hälsovårdstjänsterna på riksnivå samt att välfärdsområdenas finansiering räcker till för ordnandet av social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster och för skötseln av välfärdsområdenas övriga lagstadgade uppgifter (RP 241/2020 rd, s. 492).

Dessutom ska delegationen behandla lagstiftning, lagstiftningsprojekt och andra statliga åtgärder som är principiellt viktiga och vittsyftande med avseende på välfärdsområdenas ekonomi och självstyrelse. Enligt förarbetena till lagen är ministerierna skyldiga att för delegationen lägga fram sådana lagstiftnings- och utvecklingsprojekt som är under beredning samt planer för förvaltningsreformer som har betydande konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi eller självstyrelse (RP 241/2020 rd, s. 492).

Statsrådet tillsätter delegationen för fyra år åt gången, och den består av representanter för välfärdsområdena och finansministeriet samt de övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter. Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning och organisering av verksamheten finns i statsrådets förordning om delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning (480/2022).

2.1.2 Lagen om ordnande av social- och hälsovård

Enligt 21 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021, nedan organiseringslagen för social- och hälsovården) ankommer den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården på social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den riksomfattande social- och hälsopolitiken, beredningen av de riksomfattande målen för social- och hälsovården och för att dessa beaktas i styrningen av välfärdsområdenas verksamhet. Enligt förarbetena till lagen (RP 241/2020 rd, s. 667) är förhandlingsförfarandena mellan ministeriet och välfärdsområdena (24 §) och mellan ministeriet och samarbetsområdena för välfärdsområdenas social- och hälsovård (37 §) centrala metoder i social- och hälsovårdsministeriets styrning. Målet med den interaktiva styrningen är enligt förarbetena att kontinuerligt förnya social- och hälsovården så att den beaktar välfärdsområdets invånares och övriga kunders behov och välfärdsområdenas förutsättningar att ordna social- och hälsovård samt välfärdsområdesstrategin.

Enligt 22 § i organiseringslagen för social- och hälsovården fastställer statsrådet vart fjärde år riksomfattande strategiska mål för ordnandet av en jämlik, högklassig och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård (riksomfattande mål för social- och hälsovården). Målen ska basera sig på social- och hälsovårdsministeriets i 31 § i den lagen avsedda redogörelse och eventuella andra uppföljningsdata som avser befolkningens hälsa och välfärd och social- och hälsovårdens verksamhet och ekonomi. Dessutom ska statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna beaktas i målen. Enligt förarbetena till lagen ska målen vara strategiska och inte som sådana bindande för välfärdsområdenas verksamhet, komplettera lagstiftningen om social- och hälsovården, lyfta fram aktuella behov av att revidera och utveckla tjänsterna och dessutom fastställa övrig riksomfattande styrning av hur välfärdsområdena ordnar social- och hälsovården (RP 241/2020 rd, s. 668).

Enligt lagen ska de riksomfattande målen åtminstone omfatta 1) mål som tryggar en jämlik social- och hälsovård och som inom social- och hälsovården säkerställer verkningsfullheten, samordningen av tjänster och de språkliga rättigheterna samt främjar jämställdheten mellan könen, 2) mål för främjandet av hälsa och välfärd samt för samarbetet mellan välfärdsområden, kommuner och andra aktörer i detta främjande, 3) mål för social- och hälsovårdens utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet och utvecklandet av social- och hälsovårdens informationshantering, 4) mål för samarbetet och arbetsfördelningen mellan välfärdsområdena och mellan samarbetsområdena för social- och hälsovården, 5) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten inom social- och hälsovården, 6) allmänna riktlinjer för investeringar i social- och hälsovården, och 7) mål för att genomföra beredskap och förberedelser på regional och nationell nivå. Social- och hälsovårdsministeriet ska årligen följa och bedöma hur målen har förverkligats, och målen ska ändras vid behov.

I 23 § i organiseringslagen för social- och hälsovården finns bestämmelser om en delegation för social- och hälsovård i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet och om delegationens uppgifter. Delegationens uppgift är att 1) förutse, följa och bedöma servicesystemet och kostnaderna inom social- och hälsovården och utvecklingen av hälsan och välfärden inom olika befolkningsgrupper, 2) lägga fram förslag till riksomfattande mål för social- och hälsovården och behandla initiativ från ministerierna och förslag från välfärdsområdena om att ändra målen, 3) främja uppnåendet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården, 4) behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas social- och hälsovård och andra utvecklingsbehov inom social- och hälsovården, 5) behandla andra principiellt viktiga och vitsyftande statliga åtgärder som rör välfärdsområdenas social- och hälsovårdsverksamhet, 6) behandla den inre arbetsfördelningen och samarbetet inom samarbetsområdena för social- och hälsovården samt främja samarbetet mellan samarbetsområdena.

Statsrådet tillsätter delegationen för social- och hälsovården för fyra år åt gången. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena samt för social- och hälsovårdsministeriet och övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och behandlingen av ärenden i delegationen finns i statsrådets förordning om delegationen för social- och hälsovård (484/2022).

I 24 § i organiseringslagen för social- och hälsovården finns bestämmelser om social- och hälsovårdsministeriets förhandlingar med välfärdsområdena. Ministeriet förhandlar årligen separat med varje välfärdsområde om genomförandet av de uppgifter inom social- och hälsovården som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Även finansministeriet deltar i förhandlingarna.

Syftet med förhandlingarna är att granska en gemensam lägesbild och på strategisk nivå styra välfärdsområdet i dess organiseringsuppdrag med särskild hänsyn till de riksomfattande målen för social- och hälsovården samt att främja samarbetet mellan ministerierna och välfärdsområdet. I förhandlingarna följer man upp och bedömer hur välfärdsområdets organiseringsansvar har genomförts. Man behandlar välfärdsområdets mål för ordnandet av social- och hälsovård samt åtgärder som stöder målen. Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet kan vid behov ge välfärdsområdet åtgärdsrekommendationer rörande ordnandet.

I förhandlingarna behandlas åtminstone följande sakkomplex inom social- och hälsovården: 1) bedömning och prognostisering av behovet av och dimensioneringen på tjänster och andra åtgärder, 2) jämlikheten i tjänsterna samt tjänsternas ändamålsenlighet och tillräcklighet, 3) främjandet av befolkningens hälsa och välfärd och samarbetet med kommunerna och andra aktörer, 4) produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten samt kostnadsutvecklingen och finansieringens tillräcklighet i välfärdsområdet, 5) tillräcklig personal, kompetens, funktionsförmåga, beredskap och egen tjänsteproduktion som krävs för fullgörande av organiseringsansvaret, 6) investeringarna och välfärdsområdets preliminära förslag till investeringsplan, 7) informationshanteringen, 8) verkställigheten av välfärdsområdenas samarbetsavtal samt välfärdsområdets övriga arbetsfördelning och samarbetet med andra välfärdsområden och 9) välfärdsområdets egenkontroll. Social- och hälsovårdsministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument där det antecknas vilka frågor som har behandlats, vad parterna har kommit fram till samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer.

2.1.3 Lagen om ordnande av räddningsväsendet

Enligt 7 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021, nedan organiseringslagen för räddningsväsendet) leder, styr och övervakar inrikesministeriet allmänt räddningsväsendet samt tillgången till och nivån på dess tjänster. Ett centralt verktyg vid styrningen av välfärdsområdenas räddningsväsende ska vara förhandlingarna mellan ministeriet och välfärdsområdena (RP 241/2020 rd, s. 749). Inrikesministeriet ska också sörja för riksomfattande förberedelser och arrangemang inom räddningsväsendet samt utveckla samarbetet mellan olika ministerier och sektorer när det gäller räddningsväsendet. Enligt förarbetena till lagen förutsätter det här att ansvaret för de aktörer som deltar i räddningsverksamheten klarläggs och att verksamheten planeras enligt ansvaret. I den uppgiften kan man utnyttja delegationen för räddningsväsendet (RP 241/2020 rd, s. 749).

Enligt 8 § i organiseringslagen för räddningsväsendet fastställer statsrådet vart fjärde år de riksomfattande strategiska målen för ordnandet av ett högklassigt och kostnadsnyttoeffektivt räddningsväsende som motsvarar de nationella, regionala och lokala behoven samt olycksrisker och andra risker. I förarbetena till lagen konstateras det att de riksomfattande målen ska styra förhandlingarna med välfärdsområdena och att statsrådet genom målen kan lyfta fram olika mål i

anknytning till välfärdsområdets räddningsväsende och nationellt betydande förnyelse- och utvecklingsbehov av tjänster (RP 241/2020 rd, s. 750). Målen ska basera sig på den redogörelse av inrikesministeriet som avses i lagens 15 § samt på andra eventuella uppföljningsuppgifter som gäller räddningsväsendets verksamhet och ekonomi. Dessutom ska statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna beaktas i målen.

De riksomfattande strategiska målen för räddningsväsendet ska åtminstone omfatta 1) mål som tryggar jämlikt tillhandahållande av tjänster och tjänsternas verkningsfullhet samt främjar jämlikheten och jämställdheten mellan könen, 2) målen för främjandet av säkerheten och för samarbetet kring detta mellan välfärdsområdena, kommunerna och andra aktörer, 3) riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av räddningsväsendet, 4) riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av informationshanteringen, 5) mål för samarbetet mellan välfärdsområdena inom räddningsväsendet, 6) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten, 7) allmänna riktlinjer för vittsyftande investeringar samt 8) mål för genomförande av räddningsväsendets regionala och riksomfattande beredskap och förberedelser. Genomförandet av de riksomfattande målen ska följas och bedömas årligen, och målen ska ändras vid behov.

I 9 § i organiseringslagen för räddningsväsendet finns bestämmelser om en delegation för räddningsväsendet i anslutning till inrikesministeriet och om delegationens uppgifter. Delegationens uppgift är att 1) följa och bedöma utvecklingen av ordnandet av räddningsväsendet, 2) lägga fram förslag till riksomfattande mål för räddningsväsendet samt behandla initiativ av inrikesministeriet och förslag av välfärdsområden om att ändra dem, 3) främja genomförandet av de strategiska målen för informationshanteringen inom räddningsväsendet, 4) behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas räddningsväsende och andra utvecklingsbehov inom räddningsväsendet, 5) behandla andra principiellt viktiga och vittsyftande statliga åtgärder som rör välfärdsområdenas räddningsväsende samt 6) främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.

Statsrådet tillsätter delegationen för räddningsväsendet för fyra år åt gången. Delegationen har representanter för välfärdsområdena samt för inrikesministeriet och andra ministerier som svarar för styrningen av välfärdsområdenas uppgifter. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och behandlingen av ärenden i delegationen finns i statsrådets förordning om delegationen för räddningsväsendet (483/2022).

I 10 § i organiseringslagen för räddningsväsendet finns bestämmelser om förhandlingar med välfärdsområdet. Inrikesministeriet förhandlar årligen separat med varje välfärdsområde om genomförandet av de uppgifter inom räddningsväsendet som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Finansministeriet deltar i förhandlingarna. Syftet med förhandlingarna är att se över den gemensamma lägesbilden, att styra välfärdsområdets organiseringsuppgift på strategisk nivå i synnerhet med beaktande av de riksomfattande målen för räddningsväsendet samt att främja samarbetet mellan ministerierna och välfärdsområdet.

I förhandlingarna följer man upp och bedömer hur välfärdsområdets organiseringsansvar har genomförts. I dem behandlas målen för organiseringen av välfärdsområdets räddningsväsende och åtgärder som stödjer dem. Inrikesministeriet och finansministeriet kan vid behov ge välfärdsområdet rekommendationer till åtgärder som gäller organiseringen.

Uppföljningen, bedömningen, målsättningen och åtgärdsförslagen gäller åtminstone följande sakkomplex med anknytning till räddningsväsendet: 1) beaktandet av de riksomfattande målen och strategierna, 2) sätten att producera tjänsterna inom räddningsväsendet, 3) tillgången till tjänsterna inom räddningsväsendet samt tjänsternas kvalitet och verkningsfullhet, 4) beaktandet av förändringarna i omvärlden, 5) främjandet av säkerheten och samarbetet kring detta mellan

myndigheter, kommuner och andra aktörer, 6) produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten i räddningsväsendets tjänster samt kostnadsutvecklingen och finansieringens tillräcklighet i välfärdsområdet, 7) räddningsväsendets investeringar och välfärdsområdets preliminära förslag till investeringsplan, 8) informationshanteringen inom räddningsväsendet, 9) samarbetet och arbetsfördelningen med andra välfärdsområden och 10) egenkontrollen. Inrikesministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument där det antecknas vilka ärenden som har behandlats vid förhandlingarna samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer. I dokumentet antecknas dessutom hur ordnandet av räddningsväsendet som helhet har genomförts.

2.1.4 Lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

Lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) innehåller hänvisningar till organiseringslagarna för social- och hälsovården respektive räddningsväsendet. I den lagen föreskrivs det också närmare om vilka bestämmelser i de ovan nämnda lagarna som ska tillämpas på HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad.

2.2 Bedömning av nuläget

Statsrådet tillsatte delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning den 3 november 2022. Såväl förtroendevalda som tjänsteinnehavare har utsetts som företrädare för välfärdsområdena i delegationen. Välfärdsområdenas representation i delegationen är alltså varierande. Kommun- och regionministern är ordförande för delegationen.

Vid utgången av 2023 hade delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning sammanträtt sex gånger. Delegationen behandlade bland annat ärenden med anknytning till lagen om välfärdsområdenas finansiering, utsikterna för statsfinanserna, det ekonomiska läget i välfärdsområdena, regeringens lagstiftningsplan och aktuella lagändringar som gäller välfärdsområdenas uppgifter. Tills vidare har inga sektioner tillsatts i delegationen.

Statsrådet tillsatte delegationen för social- och hälsovård den 22 september 2022. Ordförande för delegationen är social- och hälsovårdsministeriets kanslichef. Delegationens medlemmar är direktörer för välfärdsområdena och företrädare för HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad och ministerierna.

Vid utgången av 2023 hade delegationen för social- och hälsovård sammanträtt sex gånger. Delegationen har behandlat bland annat redogörelser och förhandlingar enligt organiseringslagen för social- och hälsovården. Delegationen har tillsatt tre sektioner: en för beredskap, en för digitalisering och informationshantering och en för framsyn, utvärdering och utveckling. Sektionen för digitalisering och informationshantering har dessutom tillsatt två expertgrupper.

Statsrådet tillsatte delegationen för räddningsväsendet den 29 september 2022. I delegationen sitter företrädare för välfärdsområdena, Helsingfors stad och de ministerier som styr välfärdsområdena. Ordförande för delegationen är inrikesministeriets kanslichef. Delegationen hade vid utgången av 2023 sammanträtt tre gånger och behandlat bland annat målen i regeringsprogrammet, redogörelserna enligt organiseringslagen för räddningsväsendet och välfärdsområdenas investeringsplaner.

Statsrådet fastställde de första riksomfattande strategiska målen för social- och hälsovården den 1 december 2022. Målen fastställdes för 2023–2026. Det finns sammanlagt elva riksomfattande mål för social- och hälsovården. Målen grupperas under fyra överordnade principer. Principerna är att kvaliteten på tjänsterna ska förbättras, verksamheten ska bli effektivare, social- och hälsovården ska vara en välfungerande del av samhället och att betydelsen av information och

forskning ska öka. Målen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen hörde ministeriet de övriga ministerierna och välfärdsområdena.

Statsrådet fastställde de riksomfattande strategiska målen för räddningsväsendet den 1 december 2022. Målen fastställdes för 2023–2026. I målen beaktas de nationella, regionala och lokala behoven inom räddningsväsendet samt olycksriskerna. Syftet med målen är att säkerställa att räddningsväsendets tjänster ordnas på ett högklassigt, enhetligt och kostnadseffektivt sätt. Målen bereddes i samarbete mellan ministerier, välfärdsområden och organisationer. En omfattande remissbehandling om målen ordnades den 9 maj–17 juni 2022.

Med tanke på välfärdsområdenas verksamhets- och ekonomiplanering kan det anses vara ändamålsenligt att bestämmelserna om riksomfattande mål i fortsättningen finns samlade i välfärdsområdeslagen. Även om de riksomfattande målen har beretts i samarbete mellan ministerierna bereddes målen i två olika processer. Om bestämmelserna sammanförs kan man bättre än för närvarande säkerställa att det inte förekommer till exempel motstridigheter eller överlappningar i målen. Dessutom blir det möjligt att i fortsättningen lättare säkerställa att statsrådets finanspolitiska utgångspunkter för de offentliga finanserna beaktas när målen fastställs.

Förhandlingar enligt organiseringslagarna för social- och hälsovården och räddningsväsendet ordnades för första gången i februari och mars 2023. Förhandlingarna om social- och hälsovården respektive räddningsväsendet fördes samtidigt. Under förhandlingarna diskuterade man särskilt reformprogrammen för välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi, tillgången till social- och hälsovårdstjänster på lika villkor, organiseringen av räddningsväsendet, avvecklingen av vård- och serviceskulden, personalens tillräcklighet och tillgången på arbetskraft samt informationshanteringen och informationssäkerheten. Vid de första förhandlingarna gavs inga åtgärdsrekommendationer eftersom det bara hade gått några månader sedan organiseringsansvaret överfördes. Undantagsvis ordnades förhandlingar två gånger 2023 på grund av överföringen av organiseringsansvaret. Förhandlingar enligt organiseringslagarna fördes också i slutet av 2023 (oktober–december).

Utöver de delegationer och förhandlingar som det föreskrivs om i välfärdsområdeslagen, organiseringslagen för social- och hälsovården och organiseringslagen för räddningsväsendet har också många informella nätverk spelat en viktig roll i styrningen av välfärdsområdena som helhet. Ministeriernas företrädare diskuterade med välfärdsområdenas företrädare bland annat i nätverk för välfärdsområdenas direktörer och styrelseordförande samt ledningen för räddningsväsendet och i tematiska nätverk.

Det har visat sig att det mestadels är samma förtroendevalda och tjänsteinnehavare i välfärdsområdet som i nuläget sitter i flera delegationer och förhandlingar. Verksamheten skulle bli effektivare och den administrativa bördan minska om delegationerna och förhandlingarna för-
enhetligas.

Välfärdsområdenas ekonomiska situation

I den regeringsproposition (RP 241/2020 rd, s. 219) som ledde till att välfärdsområdena inrättades konstaterades det att kontinuerlig styrning av välfärdsområdena och årliga styrningsförhandlingar med de styrande ministerierna kommer att stödja välfärdsområdenas möjligheter att ordna social- och hälsovård och organisera räddningsväsendet samt anordnarens ansvar för tjänsteproduktionen i anknytning till detta. På det sättet får man information för beredningen och uppföljningen av statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna, och det blir möjligt att stödja och bidra till att säkerställa att målen för de offentliga finanserna uppnås. Genom en stark nationell styrning av välfärdsområdenas organiseringsuppgift kan man säkerställa att

social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendets tjänster blir mer kundorienterade, mer integrerade och mer verkningsfulla än för närvarande samt tillhandahålls på ett kostnadseffektivt sätt i hela landet.

Välfärdsområdenas ekonomiska läge är utmanande. Det sammanlagda underskottet för räkenskapsperioden 2023 för välfärdsområdena, Helsingfors stads social- och hälsovård och räddningsväsende samt HUS-sammanslutningen väntas bli cirka 1,3 miljarder euro. Det slutliga underskottet för 2023 bekräftas våren 2024 när boksluten blir klara.

Årsbidraget prognostiseras bli positivt endast för ett välfärdsområde, vilket avspeglar hur svagt det ekonomiska läget är. Ett negativt årsbidrag leder till att välfärdsområdet måste finansiera en del av verksamhetskostnaderna med penningmedel, försäljning av egendom eller kortfristiga lån, vilket ökar risken för att det ansöker om statlig tilläggsfinansiering.

Finansieringsunderskottet korrigeras delvis genom den efterhandsjustering som ingår i välfärdsområdenas finansieringsmodell och som görs med två års fördröjning, så att finansieringsunderskottet 2023 leder till en ökning av välfärdsområdenas finansiering från och med 2025. Efterhandsjusteringen höjer dock finansieringsbasen för alla välfärdsområden, och ökningen allokteras därmed till välfärdsområdena på grundval av de faktorer som i modellen avgör finansieringen, alltså inte enligt utfallet per välfärdsområde.

Alla välfärdsområden med undantag för ett har prognostiserat underskott för 2023, och det förekommer betydande regional variation i underskotten. I de välfärdsområden där underskottet är större än genomsnittet kommer efterhandsjusteringen inte att täcka underskottet för 2023. Särskilt dessa välfärdsområden måste i första hand täcka sina underskott med realekonomiska åtgärder som att öka intäkterna eller minska utgifterna. Dessutom kan man generellt sett konstatera att alla välfärdsområden blir tvungna att överväga olika sätt att balansera ekonomin och utveckla sin verksamhet så att tillgången till tjänsterna tryggas också under kommande år. Detta förutsätter också ett fungerande statligt styrningssystem och aktiv dialog mellan välfärdsområdena, kommunerna och staten.

Välfärdsområdena har tagit upp motstridigheterna mellan den operativa och den ekonomiska styrningen i det nuvarande styrningssystemet som bygger på ministeriernas separata styrning. Enligt välfärdsområdena märks detta i diskrepansen mellan de lagstadgade skyldigheterna och de tillgängliga resurserna för verksamheten. Välfärdsområdena upplever att det är utmanande att anpassa verksamheten till den tillgängliga finansieringen på det sätt som styrningen förutsätter.

Ur välfärdsområdenas synvinkel bör statsrådets handlingsmodeller och styrningsverktyg utgöra en tydligare och effektivare styrningsstruktur som systematiskt stöder välfärdsområdenas eget reformarbete för att samordna basservicen med den specialiserade servicen och stoppa kostnadsökningen. Vid styrningen bör välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi i praktiken utvärderas mer övergripande som en helhet.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att förenhetliga och förtydliga den statliga styrningen av välfärdsområdena för att kunna säkerställa tjänster av hög kvalitet på lika villkor i välfärdsområdena, stoppa kostnadsökningen och främja kostnadsnyttoeffektiviteten. Ett annat syfte är att förtydliga finansministeriets uppgifter och roll i styrningen av välfärdsområdena och säkerställa att styrningen av välfärdsområdena är förenlig med statsrådets mål för den ekonomiska politiken och finanspolitiken.

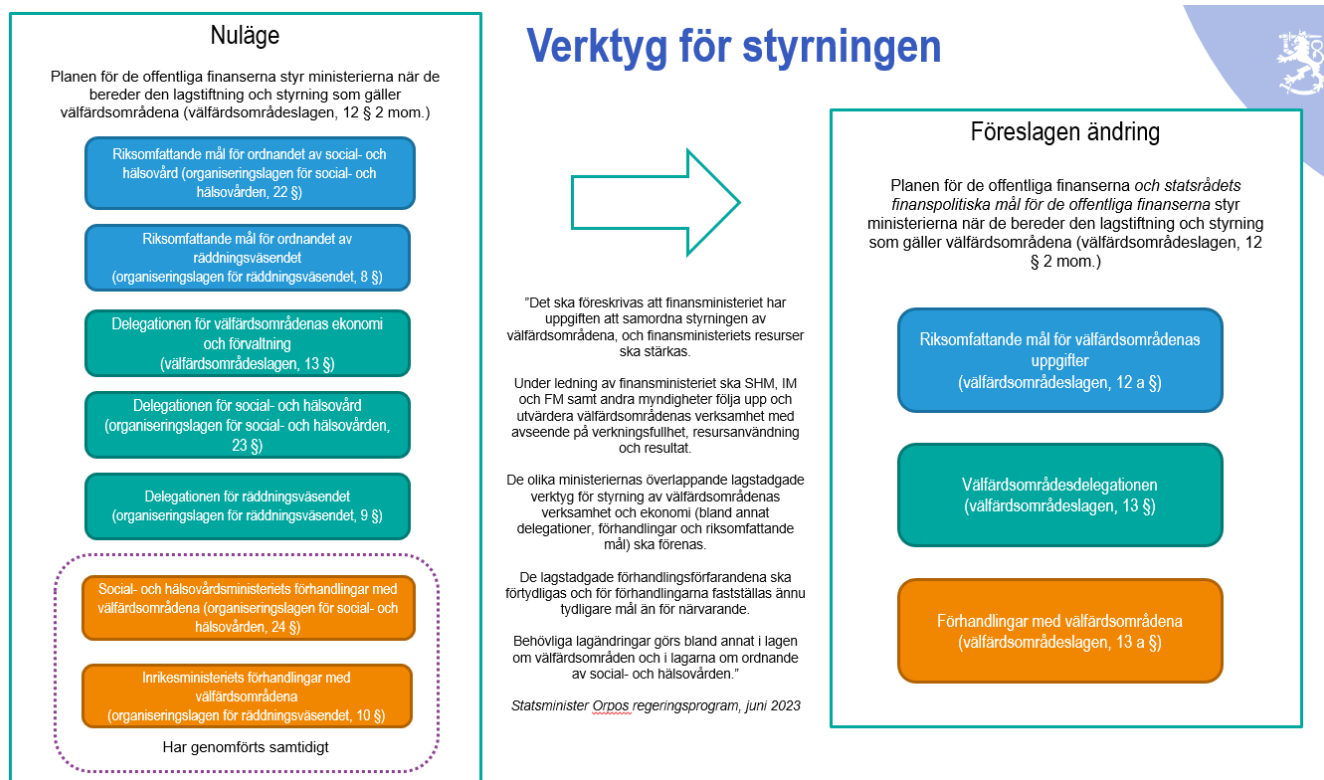
4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att bestämmelser om finansministeriets uppgifter vid styrningen av välfärdsområdena fogas till lagen om välfärdsområden. Namnet på delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning, som det föreskrivs om i välfärdsområdeslagen, ändras och delegationen får fler uppgifter. Samtidigt upphävs bestämmelserna om delegationerna för social- och hälsovård respektive räddningsväsendet i organiseringslagen för social- och hälsovården och i organiseringslagen för räddningsväsendet.

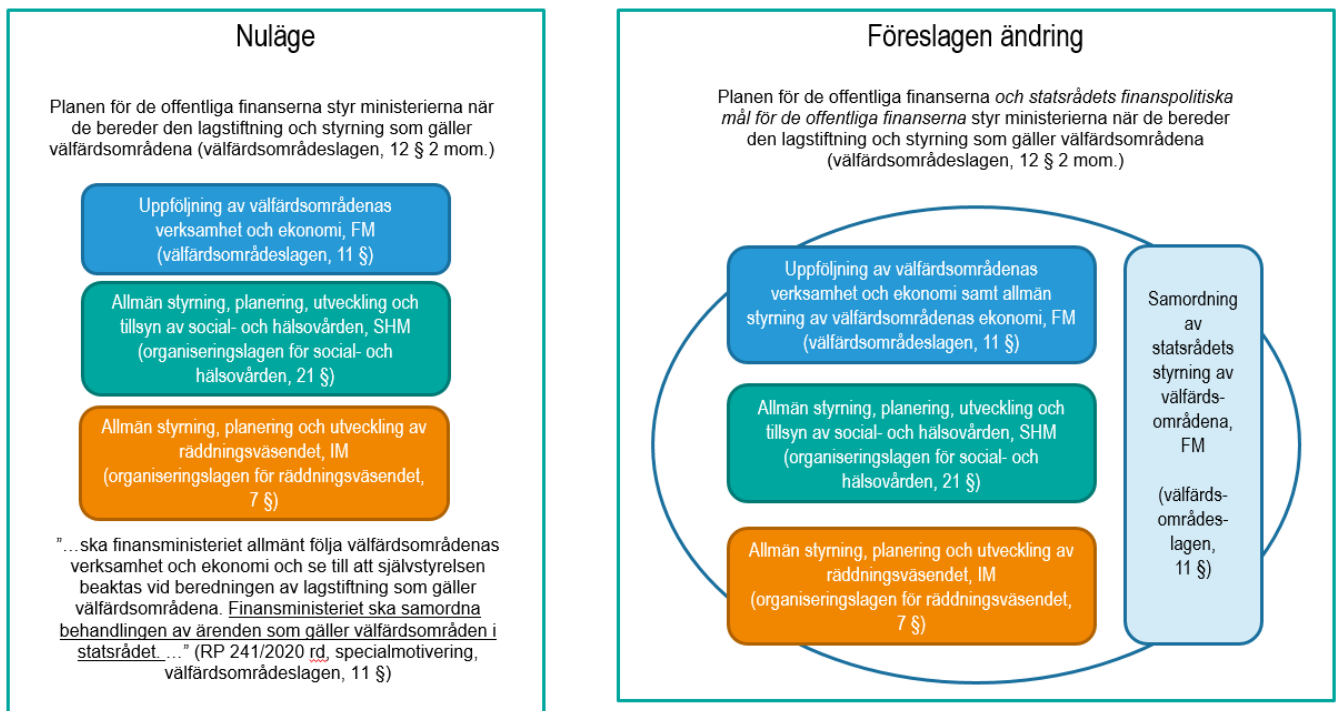
Bestämmelserna i organiseringslagen för social- och hälsovården och i organiseringslagen för räddningsväsendet om riksomfattande mål och förhandlingar med välfärdsområdena upphävs och ersättande bestämmelser om välfärdsområdenas riksomfattande mål och ministeriernas förhandlingar med välfärdsområdena tas in i välfärdsområdeslagen.

Figur 1. Verktyg för styrningen

Figur 2. Ministeriernas uppgifter i styrningen

Ministeriernas uppgifter i styrningen

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Förslaget gör statsrådets agerande enhetligare i styrningen av välfärdsområdena, så att välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi som helhet bättre beaktas i styrningen. Det minskar eventuella diskrepanser mellan styrningen av verksamheten och styrningen av ekonomin.

Med färre delegationer blir välfärdsområdenas och ministeriernas administrativa börda mindre och styrningen av välfärdsområdena enhetligare. I nuläget behandlas välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi i separata delegationer och förhandlingar, vilket inte bara splittrar statsrådets styrning utan också möjliggör att motstridigheter och oklarheter uppstår. Dessutom utgör det nuvarande delegations- och förhandlingssystemet en avsevärd administrativ börda för både välfärdsområdena och ministerierna, eftersom det har visat sig att det mestadels är samma förtroendevalda och tjänsteinnehavare i välfärdsområdet som i nuläget sitter i flera olika delegationer och förhandlingar. Situationen är liknande vid ministerierna.

Finansministeriets behörighet i styrningen förtydligas jämfört med nuläget. I dag anges finansministeriets behörighet i motiveringen till 11 § i välfärdsområdeslagen, men framgår inte av paragrafens ordalydelse. En tydlig bestämmelse om detta förtydligar sakläget. Betoningen av vikten av statsrådets finanspolitiska mål bidrar till att förenhetliga styrningen och stärker alla de

styrande ministeriernas gemensamma ansvar för att också ta hänsyn till den ekonomiska hållbarheten.

Konsekvenser för välfärdsområdenas självstyrelse

De föreslagna ändringarna förändrar inte välfärdsområdenas självstyrande ställning, som behandlas i avsnitt 10 Förhållande till grundlagen. Trots att bestämmelserna i den nya 13 a § som föreslås i välfärdsområdeslagen inte är lika detaljerade som de gällande bestämmelserna i organiseringslagarna för social- och hälsovården respektive räddningsväsendet förblir förhandlingarnas syfte och innehåll i praktiken oförändrade och motsvarar den gällande lagstiftningen.

De styrande ministerierna ska samarbeta intensivare i styrningen, vilket torde minska diskrepansen mellan den operativa och den ekonomiska styrningen. Ändringarna innebär inget ingrepp i välfärdsområdenas självstyrelse eller deras fullmäktiges behörighet, utan välfärdsområdesfullmäktige fattar fortfarande beslut om välfärdsområdets verksamhet och ekonomi enligt vad som föreskrivs i 22 § i välfärdsområdeslagen. Välfärdsområdena bestämmer alltså även i fortsättningen själva på vilket sätt de beaktar de strategiska målen och utifrån dem åtgärdsrekommendationerna i sin verksamhet. Om ändringarna lyckas minska diskrepansen mellan den operativa och den ekonomiska styrningen förbättras välfärdsområdenas möjligheter att anpassa och se över sin verksamhet så att finansieringen enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) och den tillgängliga arbetskraften räcker till för att ordna de tjänster som invånarna behöver. De föreslagna ändringarna påverkar därmed inte heller de aspekter i fråga om finansieringsprincipen som grundlagsutskottet fastställt i sitt utlåtande GrUU 17/2021 rd.

Konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna

Propositionen har inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet de grundläggande fri- och rättigheterna. En enhetligare styrning i statsrådet beaktar dock bättre än för närvarande välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi som helhet, vilket bidrar till att skapa förutsättningar för att trygga tjänsterna. Avsikten med att de finanspolitiska målen beaktas i styrningen är uttryckligen att stödja välfärdsområdena så att de kan ordna basservicen även i framtiden på ett sätt som är hållbart med tanke på de offentliga finanserna. I sista hand ansvarar det allmänna för att medborgarna får tillräckliga social- och hälso-tjänster enligt vad som förutsätts i grundlagen.

För att förutsättningarna för att ordna tjänster ska kunna tryggas måste de krav som ställs på verksamheten och de resurser som den tilldelas vara i balans och tjänsterna ordnas kostnadseffektivt. De omständigheter som nämns ovan kan bättre beaktas när den statliga styrningen av olika sektorer samordnas närmare. Välfärdsområdets knappa finansiering kan dock orsaka tryck på beslutsfattandet, vilket kan leda till oavsiktliga negativa följdverkningar som i synnerhet drabbar sköra och sårbara invånare. Bakgrunden kan vara att invånarnas nödvändiga behov av vård och tjänster inte har identifierats eller att åtgärdernas vittgående följdverkningar inte beaktas i tillräcklig utsträckning. Därför är det viktigt att styrningen är evidensbaserad och bygger på omsorgsfulla konsekvensanalyser av styrningsåtgärderna. I styrningen och beslutsfattandet ska åtgärdernas samhällskonsekvenser beaktas på längre sikt än den pågående regeringsperioden.

Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen har konsekvenser för finansministeriets, social- och hälsovårdsministeriets och inrikesministeriets verksamhet. De styrstrukturer som uppstått i delegationerna och förhandlingarna med välfärdsområdena måste ändras. Ändringarna förutsätter nya handlingsmodeller

särskilt vid finansministeriet och dessutom resurser för att kraftigare samordna statsrådets styrning. Skyldigheten att vid behov ge rekommendationer i samband med förhandlingarna med välfärdsområdet kräver att ministerierna utvecklar informationshanteringen, informationsproduktionen och analysen.

Vid finansministeriet inrättas i början av 2024 en ny verksamhetsenhet som tar över ansvaret för ministeriets styrning av välfärdsområdena samt informationsproduktionen till stöd för ministeriets styrning. Verksamhetsenhetens personal består av personer som överförs från finansministeriets olika avdelningar och av personer som rekryteras till styrningsuppgifter. I inledningskedet arbetar cirka 15 personer vid verksamhetsenheten, och uppskattningsvis hälften av dem nyrekryteras. Utgångspunkten är dessutom att den nya verksamhetsenheten i fortsättningen också ska ansvara för att förbereda styrningsförhandlingarna, delegationen och de riksomfattande målen som ingår i välfärdsområdeslagen samt för föredragningarna i samband med dem. Inrättandet av verksamhetsenheten innebär att statsrådets förordning om finansministeriet måste ändras.

När det gäller samordningen av styrningen vid ministerierna kommer finansministeriet att tillsätta en ledningsgrupp för styrningen av välfärdsområdena samt andra samarbetsstrukturer som behövs. Ledningsgruppen består av företrädare för finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet. Välfärdsområdenas verksamhet har också kopplingar till flera andra ministerier, som arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet. Ledningsgruppen samråder också med företrädare för de andra ministerierna i sitt arbete. I början av 2024 kommer dessutom andra nödvändiga samarbetsstrukturer att organiseras så att de ministerier som har kopplingar till välfärdsområdenas verksamhet knyts till samarbetsstrukturerna tillräckligt starkt för att säkerställa en gemensam lägesbild.

I förhandlingarna enligt den 13 a § som enligt förslaget ska fogas till välfärdsområdeslagen anlitas fortfarande experter från Institutet för hälsa och välfärd och regionförvaltningsverket samt vid behov andra myndighetsbedömningar för att följa upp och utvärdera hur välfärdsområdets organiseringsansvar uppfylls. När det gäller räddningsväsendet utnyttjas välfärdsområdenas årliga redogörelser, regionförvaltningsverkens regionala expertbedömningar och den riksomfattande expertbedömningen samt inrikesministeriets årliga redogörelser enligt 13–15 § i organiseringslagen för räddningsväsendet. Till den delen förblir uppgifterna för Institutet för hälsa och välfärd och regionförvaltningsverken oförändrade trots att bestämmelserna om förhandlingar flyttas till välfärdsområdeslagen. Redogörelserna och expertbedömningarna enligt organiseringslagen för räddningsväsendet förblir till den delen oförändrade och berörs alltså inte av några ändringar.

Ekonomiska konsekvenser, den offentliga ekonomin

Enligt planen för de offentliga finanserna anvisas totalt 6 miljoner euro 2024–2027 för att stärka styrningen av välfärdsområdena. I statsbudgeten för 2024 ingår i moment 28.01.01 (finansministeriets omkostnader) ett tillägg på 1,5 miljoner euro för stärkt styrning.

Genom denna proposition ändras inte den finansiering som bestäms enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering, och därför har propositionen inga direkta konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi. Propositionens syfte är att främja verkningsfullhet, resursanvändning och resultat i välfärdsområdenas verksamhet genom att förenhetliga styrningen och bättre än för närvarande beakta statsrådets finanspolitiska mål i styrningen. De ekonomiska konsekvenserna för välfärdsområdena är därmed indirekta och beroende av hur man lyckas minska diskrepansen mellan den operativa och den ekonomiska styrningen och på det sättet främja en effektiv och ekonomiskt hållbar organisering av verksamheten. Detta förutsätter att konsekvenserna av de

skyldigheter som välfärdsområdena åläggs och den övriga styrningen bedöms mer realistiskt än i dag. Om balanseringen av styrningen lyckas förbättrar det välfärdsområdenas möjligheter att anpassa sin verksamhet till de tillgängliga resurserna och stoppa kostnadsökningen. I bästa fall kan det minska välfärdsområdenas underskott och trycket att ansöka om tilläggsfinansiering.

5 Alternativa handlingsvägar

En möjlighet är att i stället för de föreslagna ändringarna låta bestämmelserna om styrningen av välfärdsområdena förbli oförändrade, så att de motsvarar gällande lagstiftning. I praktiken skulle det här betyda att man försöker främja samordningen inom statsrådet utan lagändringar. Uppgifterna och åtgärderna för att samordna finansministeriets styrning skulle endast grunda sig på motiveringen till 11 § i välfärdsområdeslagen, där finansministeriets roll i styrningen anges också för närvarande. Bestämmelserna i organiseringslagarna för social- och hälsovården respektive räddningsväsendet om delegationer, förhandlingar med välfärdsområdet och riksomfattande mål skulle förbli oförändrade.

Utan behörighet som anges i lag skulle finansministeriets roll i samordningen av styrningen vara svagare. Om de centrala lagstadgade verktygen för styrningen (mål, delegationer, förhandlingar) förblir åtskilda kan inte välfärdsområdenas verksamhet som helhet beaktas bättre än för närvarande i styrningen. Det skulle innebära att de nuvarande utmaningarna i styrningen fortsätter. Också den administrativa bördan skulle förbli oförändrad.

6 Remissvar

Finansministeriet fick 29 yttranden inom den utsatta tiden. Yttranden gavs av social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Birkalands välfärdsområde, Kajanalands välfärdsområde, Lapplands välfärdsområde, Mellersta Finlands välfärdsområde, Mellersta Nylands välfärdsområde, Mellersta Österbottens välfärdsområde, Norra Karelen välfärdsområde, Norra Savolax välfärdsområde, Norra Österbottens välfärdsområde, Päijänne-Tavastlands välfärdsområde, Satakunta välfärdsområde, Södra Karelen välfärdsområde, Södra Savolax välfärdsområde, Södra Österbottens välfärdsområde, Vanda och Kervo välfärdsområde, Västra Nylands välfärdsområde, Österbottens välfärdsområde, Östra Nylands välfärdsområde, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, statens revisionsverk VTV, Institutet för hälsa och välfärd THL, Klient- och patientsäkerhetscentret, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab och Servicehusstiftelsen i Sibbo rf.

Styrningen av välfärdsområdena

Remissinstanserna understöder i princip de föreslagna ändringarna i styrningen. Generellt anser de att styrningen av välfärdsområdena behöver samordnas och enhetliga verksamhetsätt skapas. I nuläget är den bristande balansen mellan lagstadgade skyldigheter och tillräcklig finansiering en utmaning för välfärdsområdenas verksamhet. Den operativa och den ekonomiska styrningen av välfärdsområdena bör vara samordnad, vilket i bästa fall minskar diskrepansen.

I yttrandena ansågs det vara motiverat att samordningen av styrningen koncentreras till finansministeriet. I vissa yttranden framhölls dock också att finansministeriets roll i styrningen kan leda till att de finanspolitiska målen betonas för mycket. En remissinstans konstaterade att det skulle falla sig naturligare att koncentrera styrningen till social- och hälsovårdsministeriet. Vissa remissinstanser fäste också uppmärksamhet vid förhållandet mellan styrningen och välfärdsområdenas självstyrelse, och konstaterade att den statliga styrningen inte kan utsträckas så långt att den i praktiken åsidosätter det folkvalda organets styrningskompetens.

Social- och hälsovårdsministeriet ansåg att den föreslagna 11 § 3 mom. i välfärdsområdeslagen om att styrningen ska utgå från de finanspolitiska målen eventuellt kan stå i strid med grundlagens bestämmelser och internationella människorättsförpliktelser. För balansens skull bör också målen om tillgodoseendet av sociala grundläggande rättigheter framgå bättre än i de föreslagna bestämmelserna. Den möjliga motstridigheten lyftes också fram i några yttranden från välfärdsområden. Såväl THL som SOSTE ansåg att styrningens centrala syfte bör vara att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. Samtidigt understödde bland annat statens revisionsverk i sitt yttrande det föreslagna tillägget i 11 § 3 mom. om betydelsen av de finanspolitiska målen för de offentliga finanserna och beaktandet av dem i styrningen av välfärdsområdena.

Undervisnings- och kulturministeriet föreslog i sitt yttrande att undervisnings- och kulturministeriet läggs till i bestämmelserna om styrningen av välfärdsområdena i välfärdsområdeslagen och organiseringslagen för social- och hälsovården. I regeringsprogrammet har man kommit överens om de åtgärder inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som har en koppling till välfärdsområdets uppgifter.

De riksomfattande målen

Förslagen att förenhetliga regleringen av de riksomfattande målen för välfärdsområdena och flytta bestämmelserna till välfärdsområdeslagen fick brett understöd och ansågs vara motive-
rade. Bland annat statens revisionsverk ansåg att det är ändamålsenligt att de mål som har att göra med välfärdsområdenas organiseringsansvar behandlas som en helhet, så att statsrådet kan säkerställa att målen är konsekventa och vid behov ange prioriteringar för välfärdsområdenas verksamhet.

I yttrandena framfördes det att målen bör sättas på ett strategiskt plan och att välfärdsområdena bör delta i beredningen av dem. I yttrandena ansågs det också vara viktigt att målen och välfärdsområdenas resurser är i balans och realistiska i förhållande till varandra. I målen bör man beakta såväl välfärdsområdenas som social- och hälsovårds- och räddningssektorernas särdrag.

I vissa yttranden ansågs det vara problematiskt att de finanspolitiska målen intar en central ställning i målsättningen. Samtidigt konstaterade statens revisionsverk att det är viktigt att de strategiska målen som är gemensamma för alla välfärdsområden väljs så att man bättre än för närvarande kan ta i beaktande de finanspolitiska målen och de bedömningar som görs i planen för de offentliga finanserna om välfärdsområdenas ekonomiska ställning och finansieringens tillräcklighet samt välfärdsområdenas produktivitets- och kostnadsutveckling. Ett välfärdsområde föreslog att välfärdsområdenas lagstadgade organiseringsuppgifter som motvikt borde nämnas i 12 a § 1 mom. med samma vikt som de finanspolitiska målen.

I några yttranden föreslogs att klient- och patientsäkerheten ska nämnas i målen. Institutet för hälsa och välfärd betonade att målen och utvärderingen av dem ska vara evidensbaserade och baseras på nationellt och/eller internationellt godtagna indikatorer.

Enligt SOSTE är de viktigaste riksomfattande målen ur invånarnas och servicebrukarnas synvinkel att tjänsterna ordnas på lika villkor så att de lagstadgade rättigheterna tryggas samt att basservicens funktionssäkerhet stärks och integreringen ökar. SOSTE ansåg att det är viktigt att måluppfyllelsen övervakas och styrs, men konstaterade att det inte framgår tydligt av den föreslagna nya paragrafen vem som ska övervaka att de riksomfattande målen uppfylls när det gäller andra mål än de finanspolitiska mål som statsrådet fastställt.

Välfärdsområdesdelegationen

Förslaget om en välfärdsområdesdelegation, det vill säga om en sammanslagning av välfärdsområdenas och ministeriernas gemensamma delegationer, fick i praktiken enhälligt understöd i yttrandena. Modellen med en enda delegation anses göra styrningen rättvisare och mer systematisk och minska den administrativa bördan.

I yttrandena betonades det att välfärdsområdesdelegationen inte heller i fortsättningen ska vara det enda samarbetsforumet mellan staten och välfärdsområdena. Till exempel bör företrädare för välfärdsområdena utses till de arbetsgrupper som bereder betydande lagstiftningsprojekt som berör välfärdsområdena. I vissa yttranden lyftes det upp att räddningsväsendet bör beaktas i delegationens sammansättning och arbete även i praktiken. Hyvil Ab föreslog att man överväger att ge bolaget representation i delegationen.

Ett välfärdsområde ansåg i sitt yttrande att delegationens roll och uppgifter är betydande och vittgående och konstaterade att det i lagförslaget är oklart hurdan delegationens verksamhetsmodell ska vara för att delegationen i praktiken ska kunna sköta alla sina uppgifter. Välfärdsområdet bedömde att ett smidigt arbete i delegationen kommer att förutsätta till exempel att underordnade arbetsgrupper inrättas, och att det vore bra att ta upp detta i motiveringen och överväga om det behöver beaktas också i lagstiftningen.

Förhandlingar med välfärdsområdena

I många yttranden anses det vara motiverat att flytta bestämmelserna om förhandlingar mellan välfärdsområdena och ministerierna till välfärdsområdeslagen, vilket upplevs betona den operativa helheten i välfärdsområdet. Även i det här sammanhanget betonas det i yttrandena att skillnaderna mellan den strategiska och den operativa styrningen bör beaktas noggrant. Eftersom finansieringen och lagstiftningen är de mest centrala styrinstrumenten behöver välfärdsområdena och ministerierna tillsammans diskutera dessa teman. Förhandlingarna bör framför allt gå ut på att ta fram en gemensam lägesbild och nå samförstånd mellan ministeriet och välfärdsområdena om det faktiska läget i välfärdsområdenas verksamhet, ekonomi och omvärld bland annat i förhållande till den gällande lagstiftningen.

Vissa remissinstanser tog upp farhågor om huruvida de enskilda välfärdsområdenas särdrag beaktas tillräckligt om förhandlingarna ordnas gemensamt med flera områden. Ett par remissinstanser föreslog att man överväger om förhandlingar behöver föras varje år.

Remissinstanserna tog upp att ministeriernas åtgärdsförslag som ges i samband med förhandlingarna bör ta hänsyn till att vissa av välfärdsområdenas åtgärder för att utveckla och förnya verksamheten genererar märkbar ekonomisk och/eller operativ nytta först med fördröjning. I enskilda yttranden kommenterades också frågan om åtgärdsrekommendationernas rättsliga natur, och det föreslogs att den preciseras. Ett välfärdsområde konstaterade också att bestämmelsen om ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer till välfärdsområdet bör strykas ur lagen. Välfärdsområdet anser inte att det är motiverat att ge åtgärdsrekommendationer som är specifika för ett välfärdsområde om förhandlingarna i fortsättningen ska föras mellan flera områden.

I yttrandena uppmärksammades också syftet med styrningen. Styrningen bör syfta till att trygga de sociala grundläggande rättigheterna. Ett välfärdsområde anser att det är problematiskt att skötseln av uppgifterna med ”den finansiering som står till förfogande” (13 a § 2 mom.) anges som utgångspunkt för förhandlingarna. Eftersom åtgärdsrekommendationerna till välfärdsområdena i fortsättningen också kan gälla ”ekonomin” anser välfärdsområdet att propositionen som helhet innebär en betydande förändring av nuläget och inskränker självstyrelsen. Enligt välfärdsområdet bör det skrivas in i lagen att välfärdsområdenas lagstadgade organiseringsuppgift,

som inte tillåter flexibilitet, ska utvärderas och beaktas med samma vikt som det ekonomiska perspektivet i alla åtgärdsrekommendationer på ministerienivå.

Hur remissvaren har beaktats

Med anledning av remissvaren har 11 § 3 mom. som i propositionsutkastet ingick i lagförslaget om ändring av välfärdsområdeslagen strukits ur utkastet till proposition. I stället föreslås det i propositionen att 12 § 2 mom. i välfärdsområdeslagen ändras så att de finanspolitiska målen tas in vid sidan av planen för de offentliga finanserna som en faktor som styr ministeriernas beredning av den lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena. Dessutom kompletterades 12 a § 1 och 2 mom. i välfärdsområdeslagen med anledning av remissvaren. Också motiveringen i propositionen har preciserats.

Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att propositionens centrala mål och förslag framgår tydligt av utkastet. Rådet ansåg att utkastet till proposition skulle bli tydligare om ändringarna i styrningssystemet beskrivs i ett diagram. Rådet ansåg också att bedömningen av nuläget ställvis skulle kunna förtydligas med hjälp av exempel. Dessutom ansåg rådet att de föreslagna ändringarnas förhållande till fullföljandet av finansieringsprincipen i välfärdsområdena behöver beskrivas närmare.

Med anledning av rådets utlåtande har propositionen kompletterats med diagram som beskriver ändringarna i styrningssystemet. Dessutom har bedömningen av nuläget kompletterats och konsekvensbedömningarna förtydligats och kompletterats med anledning av utlåtandet.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om ändring av lagen om välfärdsområden

11 §. Uppföljning, styrning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena. I rubriken för paragrafen läggs det till styrning för att den bättre ska motsvara det föreslagna innehållet. Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras och att det fogas till ett nytt 2 mom., varvid det gällande 2 mom. blir 3 mom.

I 1 mom. kompletteras finansministeriets uppgifter. Liksom nu följer finansministeriet allmänt välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och ser till att välfärdsområdenas självstyrelse beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller välfärdsområdena. Dessutom svarar finansministeriet för den allmänna styrningen av välfärdsområdenas ekonomi och verksamhet, och samordnar statsrådets styrning av välfärdsområdena. Finansministeriet har redan hittills skött de nämnda uppgifterna utan att det uttryckligen har föreskrivits om det i lagen. Uppgifterna anges i paragrafen och inte endast i motiveringen till den. Dessutom korrigeras en felaktig böjning i den sista satsen i den finskspråkiga lagen.

Det nya 2 mom. innehåller en informativ hänvisning till organiseringslagen för social- och hälsovården och till organiseringslagen för räddningsväsendet. Enligt 21 § i organiseringslagen för social- och hälsovården hör den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av samt tillsynen över social- och hälsovården till social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den riksomfattande social- och hälsovårdspolitiken, beredningen av de riksomfattande målen för social- och hälsovården och för att dessa mål beaktas i styrningen av välfärdsområdenas verksamhet.

Enligt 7 § i organiseringslagen för räddningsväsendet har inrikesministeriet i uppgift att se till den allmänna riksomfattande styrningen av räddningsväsendet, dess strategiska planering och utveckling samt normativa och informativa styrning i enlighet med vad som föreskrivs i organiseringslagen för räddningsväsendet eller annan lagstiftning. Velfärdsområdenas uppgift är att svara för ordnandet av räddningsväsendet och för produktionen av räddningsväsendets tjänster så att de tryggar de grundläggande fri- och rättigheterna och ett fungerande riksomfattande system. Närmare bestämmelser om inrikesministeriets ledningsuppgifter finns i räddningslagen. Bestämmelser om tillsynen över räddningsväsendet finns i 17 § i organiseringslagen för räddningsväsendet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om regionförvaltningsverkens behörighet att undersöka klagomål. Momentet motsvarar det gällande 2 mom. som det är.

12 §. *Velfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna.* Till 2 mom. fogas ett omnämnande av att statsrådets finanspolitiska mål ska beaktas vid beredningen av den lagstiftning och styrning som gäller velfärdsområdena. Genom att de finanspolitiska målen beaktas säkerställs att ministeriernas styrning totalt sett är likriktad och stöder statens mål för de offentliga finanserna. Detta innebär därigenom att de finanspolitiska målen beaktas även i styrningen av verksamheten och tjänsteproduktionen samt beredningen av lagstiftningen.

Genom styrningen kan inga i lag föreskrivna rättigheter och skyldigheter åsidosättas och den ska givetvis beakta tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt övriga politiska mål för velfärdsområdenas uppgifter även om de finanspolitiska mål som statsrådet fastställer läggs till i paragrafen.

12 a §. *Riksomfattande mål för velfärdsområdenas uppgifter.* Det föreslås att en ny paragraf om de riksomfattande målen för velfärdsområdenas uppgifter fogas till lagen. Paragrafen ersätter gällande 22 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och 8 § i organiseringslagen för räddningsväsendet, som båda upphävs.

I dagsläget ingår bestämmelserna om de riksomfattande målen för social- och hälsovården och de riksomfattande målen för räddningsväsendet i de nämnda lagarna. Statsrådet fastställer målen separat vart fjärde år. I stället för separata mål som i dag föreslås det att statsrådet minst vart fjärde år ska fastställa enhetliga riksomfattande mål för velfärdsområdenas uppgifter, i vilka målen för såväl social- och hälsovården som räddningsväsendet beaktas.

De riksomfattande målen är ett centralt element i den nationella strategiska styrningen av social- och hälsovården och räddningsväsendet. Målen bereds fortfarande vid social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet, men finansministeriet ska samordna beredningen och svara för föredragningen av målen för statsrådet. I paragrafens 1 mom. konstateras dessutom på samma sätt som i den gällande lagstiftningen att man i de riksomfattande strategiska målen ska beakta de ekonomiska och finanspolitiska mål som avses i 12 §.

Via de strategiska målen kan statsrådet lyfta upp dels olika mål för social- och hälsovårdens och räddningsväsendets verksamhet, dels nationellt viktiga reform- och utvecklingsbehov avseende tjänsterna samt dra upp riktlinjer för utveckling av till exempel lagstiftningen om tjänster och av räddningsväsendets kapacitet. Avsikten är att målen ska styra velfärdsområdenas utvecklingsarbete och till exempel beredningen av beslut om räddningsväsendets servicenivå. De riksomfattande strategiska målen styr även förhandlingarna med velfärdsområdena och anger övrig nationell styrning av velfärdsområdena.

Beredningen av de strategiska målen omfattar samråd med välfärdsområdena och övriga ministerier samt vid behov med olika myndigheter och organisationer för att komma fram till en ändamålsenlig helhet. Målen ska grunda sig på inrikesministeriets årliga redogörelse som avses i 15 § i organiseringslagen för räddningsväsendet och social- och hälsovårdsministeriets årliga redogörelse som avses i 31 § i organiseringslagen för social- och hälsovården.

I de riksomfattande målen ska statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna beaktas. Dessa mål har fastställts i regeringsprogrammet, planen för de offentliga finanserna och statsbudgeten. Planen för de offentliga finanserna styr för sin del ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena. I planen för de offentliga finanserna bedöms om välfärdsområdenas finansiering är tillräcklig för att de ska kunna sköta sina uppgifter, lagstiftningen om välfärdsområdenas uppgifter och skyldigheter samt välfärdsområdenas ekonomi, inbegripet produktiviteten och kostnadsutvecklingen. Via dem kopplas de riksomfattande målen på ett viktigt sätt till den övergripande planeringen av de offentliga finanserna.

Flyttningen av bestämmelserna om de riksomfattande målen från organiseringslagen för social- och hälsovården och organiseringslagen för räddningsväsendet till välfärdsområdeslagen avser inte att ändra tolkningen av hur målen ska fastställas. Det innebär att även om bestämmelserna i de båda organiseringslagarna upphävs kan motiveringarna, som de framförs i regeringens proposition RP 241/2020 rd, för de enskilda målen i tillämpliga delar fortfarande tillämpas vid beredningen av de riksomfattande målen.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska målen omfatta mål som tryggar jämlikt tillhandahållande av tjänster och tjänsternas verkningsfullhet, samordningen av tjänster och de språkliga rättigheterna samt främjar jämställdheten mellan könen. Enligt momentets 1 punkt ingår i de riksomfattande strategiska mål som statsrådet fastställer närmare mål för jämlikt tillhandahållande av tjänster inom social- och hälsovården och räddningsväsendet och tjänsternas verkningsfullhet. Målen kan avse till exempel vilken tyngd man ger tjänster på basnivå och specialnivå, hur tjänsterna placeras regionalt eller till exempel närmare mål för jämlikhet eller samordning avseende befolkningsgrupper där man vet att det förekommer särskilt mycket problem i social- och hälsovården. Jämlikhet inom räddningsväsendet förutsätter att det för områden som till riskerna är likadana produceras tjänster på samma nivå och som på riksplanet är enhetliga. Med hjälp av verkningsfullheten granskas räddningsväsendets externa effektivitet. Utöver det som sägs ovan kan mål sättas för att tillgodose de språkliga rättigheterna och främja jämställdheten mellan könen.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten fastställas. Ökad produktivitet är nödvändig för att säkerställa en social- och hälsovård och ett räddningsväsende som finansieras med offentliga medel. Resurserna ska räcka för att se till de grundläggande fri- och rättigheterna och fullgöra andra lagstadgade skyldigheter samt för att trygga att servicenivån inom räddningsväsendet motsvarar riskerna även i framtiden.

Ökad produktivitet och kostnadsnyttoeffektivitet förutsätter att verksamhetens effektivitet och förändringar i den ska kunna mätas tillförlitligt. Ofta granskas organisationers interna effektivitet med hjälp av resursanvändning och produktivitet och den externa effektiviteten med verkningsfullhet. I välfärdsområdenas verksamhet är det viktigt att granska förhållandet mellan det offentligt finansierade räddningsväsendet och de effekter och kostnader verksamheten resulterar i. I synnerhet inom den offentliga sektorn är detta en komplicerad process där det ännu inte finns något helt tillförlitligt och entydigt sätt att mäta produktivitet på. Det pågår emellertid ett beredningsarbete för att införa mätare och indikatorer som utgår från data som beskriver verksamheten, kostnaderna och resurserna. Dessa samlade data används både när de riksomfattande strategiska målen fastställs och när måluppfyllelsen utvärderas.

Enligt 3 punkten i momentet fastställer statsrådet riksomfattande mål för utveckling av informationshanteringen och digitaliseringen. För social- och hälsovårdens del bör man vid utvecklingen av digitaliseringen och informationshanteringen utöver behoven i de enskilda välfärdsområdena även beakta intressena på samarbetsområdesnivå och nationell nivå totalt sett. Informationshanteringslösningar som genomförts utan beaktande av områdesöverskridande synpunkter kan totalekonomiskt bli ofördelaktiga och skapa hinder för samarbete mellan välfärdsområdena och på samarbetsområdesnivå. I synnerhet kan de missgynna och förhindra utveckling av verksamhet och tjänster på samarbetsområdesnivå. Med hjälp av de riksomfattande målen styrs välfärdsområdena till att beakta synpunkter över områdesgränserna i ordnandet och produktionen av tjänster samt för att undvika överlappande IKT-investeringar.

Samtidigt kan styrningen inriktas på den allmänna utvecklingen av informationshanteringen så att den stöder utvecklingen av samarbetet på samarbetsområdesnivå både i nuvarande utsträckning och med tanke på framtida behov. Samtidigt kan välfärdsområdena även styras till att skaffa särskilt omfattande informationssystem på samarbetsområdesnivå när det främjar tjänster och funktioner som produceras på samarbetsområdesnivå och andra riksomfattande mål eller när det bedöms vara fördelaktigt totalekonomiskt sett. Dessutom kan områdena styras till att använda sig av sådana lösningar som redan nationellt finns tillgängliga eller som har genomförts på samarbetsområdesnivå.

Utvecklingen av informationshanteringen inom räddningsväsendet görs centraliserat på nationell nivå och inom nationellt enhetliga informationssystemprojekt. Informationshanteringen, dataskyddet och datasäkerheten inom räddningsväsendet ska uppfylla säkerhetsmyndighetens krav i alla förhållanden. Målet är att informationshanteringen ska grunda sig på nationellt överenskomna datamodeller samt en IKT-arkitektur. Nationellt enhetliga, kostnadseffektiva digitala lösningar gör det möjligt att förbättra tillgången till tjänster, deras tillgänglighet och kostnadseffektivitet. Målet är att inom räddningsväsendet utveckla användarorienterade produktivitetshöjande och resultatförbättrande digitala tjänster och arbetssätt.

Enligt 4 punkten ska mål för främjande av välfärd, hälsa och säkerhet samt för samarbetet kring dessa mellan välfärdsområden, kommuner och andra aktörer fastställas. Främjandet av välfärd och hälsa är en viktig del av den social- och hälsovård som välfärdsområdena ansvarar för att ordna, och enligt 7 § i organiseringslagen för social- och hälsovården ska välfärdsområdena i denna uppgift samarbeta med kommunerna i sitt område samt med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som verkar inom välfärdsområdet.

Främjandet av säkerhet förutsätter samarbete mellan välfärdsområden och kommuner för att till exempel stödja beredskapsplanering, samt vid planläggning, byggande och framtagning av en lägesbild över den verksamhet som kommunerna ansvarar för. I fråga om främjandet av säkerheten är det med tanke på att räddningsväsendets servicesystem ska fungera livsviktigt att säkerställa avtalsbrandkårernas verksamhet. Det innebär till exempel att skapa regelbundna och systematiska samsamarbetsstrukturer mellan välfärdsområdena och avtalsbrandkårerna samt att avtala om gemensamma utvecklingsmål.

Enligt 5 punkten ska målen omfatta allmänna riktlinjer för välfärdsområdenas vittsyftande investeringar. Viktiga investeringar är till exempel investeringar i verksamhetslokaler, fastigheter, utrustning, materiel och informations- och kommunikationsteknik. Målet är att utveckla den infrastruktur som ligger till grund för social- och hälsovården och räddningsväsendet i hela landet på ett sätt som beaktar både riksomfattande och regionala aspekter.

Enligt 6 punkten ingår i de av statsrådet fastställda strategiska målen mål för genomförande av beredskap och förberedelser på regional och nationella nivå. Ett grundläggande dokument för

den nationella beredskapen inom social- och hälsovården är den nationella riskbedömning som utarbetas vart tredje år. I den försöker man beakta effekten av störningar på samhällets vitala funktioner och identifiera risker av mer omfattande nationell betydelse. Det här betyder risker där flera myndigheter behöver samordna resursanvändningen, minst regionalt eller nationellt och eventuellt även med begäran om stöd från andra länder.

Räddningsväsendet har en central roll i den nationella civila beredskapen för hantering av såväl regionalt som nationellt betydande risker för olyckor och för skyddandet av kritisk infrastruktur samt vid omfattande och allvarliga störningar i infrastruktur som äventyrar människors liv och hälsa. Räddningsväsendet bildar vad beredskap och förberedelser beträffar på nationell nivå ett system som fungerar som en helhet och som ska ha gemensamma utvecklingsmål.

De mål för beredskap och förberedelser som räddningsväsendet ansvarar för grundar sig på regeringsprogrammet, riskbedömningar på nationell nivå och andra strategier för beredskap och förberedelser på nationell nivå som till exempel säkerhetsstrategin för samhället. Dessutom grundar sig målen på planerna för beredskap och förberedelser på nationell nivå samt Finlands internationella åtaganden och annan internationell samverkan inom räddningsväsendet och civil beredskap.

Enligt 7 punkten ska de strategiska mål som statsrådet fastställer omfatta mål för samarbete och arbetsfördelning mellan välfärdsområdena och mellan samarbetsområdena för social- och hälsovården.

Välfärdsområdena, de hot och risker de möter, invånarnas behov och välfärdsområdenas förutsättningar att ordna och producera tjänster är sinsemellan olika. Därför behövs det samarbete och arbetsfördelning mellan välfärdsområdena när tjänster ordnas och produceras. Utifrån de fastställda målen kan samtliga samarbetsområden granska organiseringen av verksamheten och arbetsfördelningen inom sitt område. I de riksomfattande målen kan också samarbetsformerna och främjandet av arbetsfördelningen mellan samarbetsområdena spela en viktig roll. Med stöd av denna punkt kan man även fastställa mål för riksomfattande och regionala specialenheters verksamhet och samarbete.

Enligt 7 punkten kan mål även fastställas för tjänster som samlats riksomfattande eller regionalt med stöd av 5 § i organiseringslagen för räddningsväsendet, som läges- och ledningscentralernas verksamhet. Dessutom kan mål fastställas till exempel för välfärdsområdenas samarbete i anslutning till utvecklingsarbete av informationssystemen, allvarliga störningar i infrastrukturen, bekämpning av omfattande skogsbränder, bekämpning av olyckor orsakade av farliga ämnen och ordnande av resurser för att ge eller ta emot internationellt bistånd inom räddningsväsendet.

Enligt 8 punkten omfattar de mål som fastställts av statsrådet de riksomfattande strategiska målen för utveckling av utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. Målen styr välfärdsområdenas utvecklingsarbete, som det föreskrivs om i 32 § i organiseringslagen för social- och hälsovården, samt den regionala utvecklingsverksamhet som de välfärdsområden som hör till samma samarbetsområde för social- och hälsovården ska avtala om i ett samarbetsavtal mellan välfärdsområdena i enlighet med 36 § i organiseringslagen för social- och hälsovården.

Välfärdsområdena har ett brett verksamhetsområde varför det i enlighet med den gällande lagstiftningen i 3 mom. föreskrivs att de riksomfattande målen även kan gälla annat som behövs för att utveckla välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi. Med stöd av bestämmelsen kan

statsrådet vid behov alltid beakta de för tillfället viktigaste utvecklingsbehoven och utvecklingsmöjligheterna när målen sätts.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om uppföljning och utvärdering av de riksomfattande målen. Finansministeriet ska årligen följa upp och utvärdera uppnåendet av de riksomfattande målen i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet. Vid behov kan målen ändras på förslag från ett eller flera välfärdsområden eller på initiativ av de nämnda ministerierna. En ändring av målen kan också basera sig på ett nytt regeringsprogram eller på någon annan väsentlig ändring av regeringens politiska mål.

13 §. Välfärdsområdesdelegationen. Det föreslås att paragrafen ändras så att den beaktar utvidgningen av delegationens uppgifter. Även delegationens namn ändras. Bestämmelserna i 23 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och 9 § i organiseringslagen för räddningsväsendet om separata delegationer för social- och hälsovården och räddningsväsendet upphävs, och dessa delegationers uppgifter sammanförs under delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning, av vilken den nya välfärdsområdesdelegationen bildas. Ändringen av delegationens namn beaktas i rubriken för paragrafen.

I 1 mom. föreskrivs liksom i det gällande 1 mom. om delegationens syfte. Delegationens syfte är att främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och av välfärdsområdenas självstyrelse samt samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om delegationens uppgifter. I momentets 1 punkt betonas målet med sammanslagningen av de separata delegationerna, det vill säga en enhetlig granskning av verksamheten och ekonomin. Enligt 1 punkten är delegationens uppgift således att förutse, följa och utvärdera hur välfärdsområdenas verksamhet har utvecklats och kommer att utvecklas. I uppgiften ingår också att följa hur befolkningens välfärd och hälsa enligt befolkningsgrupp utvecklas.

Momentets 2 punkt motsvarar gällande 2 punkt och enligt den har delegationen i uppgift att behandla lagstiftning, lagstiftningsprojekt och andra statliga åtgärder som är principiellt viktiga och vittsyftande med avseende på välfärdsområdenas verksamhet, ekonomi och självstyrelse.

Punkterna 3–5 i momentet är nya och motsvarar till sitt innehåll i huvudsak de gällande bestämmelserna i organiseringslagen för social- och hälsovården och organiseringslagen för räddningsväsendet. Enligt 3 punkten är delegationens uppgift att främja uppnåendet av de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och lägga fram förslag som gäller målen samt behandla i 12 a § 4 mom. avsedda initiativ från ministerierna och förslag från välfärdsområdena om att ändra målen. Välfärdsområdena kan via delegationen påverka beredningen av de strategiska mål statsrådet fastställer för dem och uttrycka sin åsikt om ministeriernas initiativ.

Enligt 4 punkten har delegationen i uppgift att behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas uppgifter. Detta främjar informationsutbytet om behovet av utveckling av lagstiftningen och annat med tanke på organiseringen av välfärdsområdets uppgifter.

Enligt 5 punkten har delegationen i uppgift att främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer samt behandla den inre arbetsfördelningen och samarbetet inom samarbetsområdena för social- och hälsovården. Denna uppgift kompletterar förhandlingarna med samarbetsområdena enligt 37 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och stärker den nationella dialogen och styrningen. Välfärdsområdena kan i delegationen ta initiativ om regionalt och nationellt samarbete.

I 3 mom. föreskrivs om tillsättandet av delegationen i enlighet med den gällande lagstiftningen. Avsikten är att delegationen alltid tillsätts för fyra år åt gången enligt välfärdsområdesvalsperiod. Eftersom den föreslagna lagändringen avses träda i kraft under en områdesvalsperiod, kan det genom förordning av statsrådet under en övergångsperiod föreskrivas om en avvikande mandatperiod för delegationen. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad och finansministeriet samt för övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter.

Ordalydelsen i paragrafens 4 mom. om bemyndigandet att utfärda förordning preciseras. Innehållsligt motsvarar bemyndigandet det gällande.

13 a §. Förhandlingar med välfärdsområdena. Paragrafen är ny. För närvarande föreskrivs det om ministeriernas förhandlingar med välfärdsområdena i 24 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och i 10 § i organiseringslagen för räddningsväsendet. I den föreslagna paragrafen sammanförs bestämmelserna om ministeriernas och välfärdsområdenas förhandlingar i välfärdsområdeslagen, och bestämmelserna om förhandlingarnas syfte och innehåll ändras. Samtidigt upphävs paragraferna om förhandlingar i de båda organiseringslagarna.

I 1 mom. föreskrivs den roll de ministerier som ansvarar för styrningen av ekonomin och verksamheten i alla välfärdsområden har som förhandlingspart samt om syftet med förhandlingarna. Förhandlingar förs årligen i enlighet med gällande lagstiftning. Finansministeriet samordnar förhandlingarna. Samtidigt preciseras förhandlingsobjektet. Enligt den gällande lagstiftningen gäller förhandlingen genomförandet av de uppgifter som ingår i organiseringsansvaret. Därutöver föreslås förhandlingarna även gälla välfärdsområdets ekonomiskötsel i syfte att samordna granskningen av verksamheten och ekonomin och stärka ekonomistyrningen.

Enligt den gällande regleringen förs förhandlingarna separat med samtliga områden. Motsvarande krav föreslås inte längre. I praktiken är syftet att göra förhandlingsprocesserna mer flexibla och införa ett för den aktuella situationen mer ändamålsenligt förhandlings sätt. Ett alternativ till de separata förhandlingarna med områdena kan till exempel vara gemensamma förhandlingsdagar med välfärdsområdena eller förhandlingar per samarbetsområde.

Avsikten är inte att ändra den gällande lagstiftningens syfte att främja samarbetet mellan ministerierna och välfärdsområdena och förhandlingar som utgör en del av ministeriernas och välfärdsområdenas kontinuerliga dialog, utifrån vilken verksamheten kan utvecklas på grundval av samförstånd och erfarenheter från de olika områdena.

I dagsläget finns bestämmelserna om förhandlingarnas syfte i 24 § 1 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 1 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet. Syftet med de föreslagna ändringarna i paragrafens 1 och 2 mom. är att förhandlingarnas mål tydligare än tidigare ska framgå av bestämmelserna. Det föreskrivs att syftet med förhandlingarna är att stödja verkningsfullheten, lönsamheten och resultaten av välfärdsområdets verksamhet och att styra välfärdsområdets organiseringsuppgift på strategisk nivå med beaktande av särskilt de i 12 a § föreslagna riksomfattande målen. Frågan har granskats heltäckande i regeringens proposition RP 241/2020 rd om inrättande av välfärdsområden.

I nuläget är ett av syftena med förhandlingarna att granska den gemensamma lägesbilden. Trots att bestämmelsen om denna fråga föreslås strykas i momentet för att förtydliga syftet med förhandlingarna, är avsikten inte att frånga framtagningen av en gemensam lägesbild samt granskningen och utvärderingen av den. Det är nödvändigt och genomförs som en del av utvärderingen av hur organiseringsansvaret har uppfyllts och av de behövliga åtgärder som avses i 2 mom.

Detaljerade bestämmelser om de frågor som ska behandlas vid förhandlingarna finns i 24 § 3 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 3 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet. Till denna del föreslås det ändringar i förhandlingarnas innehåll och sättet att reglera de ärende- och åtgärdsdelar som behandlas. I 2 mom. föreskrivs inte i detalj och uttömmande om vilka frågor som kan behandlas vid förhandlingarna, utan i momentet föreskrivs det på ett allmänt plan om att man under förhandlingarna följer upp och utvärderar hur välfärdsområdets organiseringsansvar har uppfyllts, hur de föreslagna målen för välfärdsområdets uppgifter i enlighet med 12 a § har uppfyllts samt åtgärder som stöder dem. Vid förhandlingarna behandlas bland annat utvecklandet av tjänsterna inom social- och hälsovården och räddningsväsendet samt jämlikheten i tjänsterna och tjänsternas ändamålsenlighet och tillräcklighet. I praktiken innebär detta enligt vad som beskrivs ovan en gemensam granskning och bedömning av lägesbilden samt samtal om hur organiseringsansvaret ska uppfyllas och om eventuella anknyttande utmaningar samt planerade åtgärder.

Uppfyllandet av organiseringsansvaret, eventuella relaterade utmaningar och planerade åtgärder kan anknyta till frågor motsvarande dem som specificeras i 24 § 3 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 3 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet. Vid förhandlingarna ska man dessutom utvärdera hur välfärdsområdets kostnader och finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas samt vilka åtgärder för att stödja kostnadshanteringen och andra åtgärder som ska genomföras i välfärdsområdet och genom vilka skötseln av välfärdsområdets uppgifter och tillgången till tjänster kan tryggas genom den finansiering som står till förfogande. Med som står till förfogande avses den finansiering som bestäms enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021). I praktiken är avsikten att så förutseende som möjligt påverka säkerställandet av samordning av tillräckliga tjänster och finansiering i områdena så att man inte hamnar i en situation där finansieringsnivån hotar att äventyra tillhandahållandet av tillräckliga tjänster och leder till ett tilläggsfinansieringsförfarande. Utifrån den kontinuerliga uppföljning som genomförs i styrningsförfarandet och de rapporter, utredningar och bedömningar som ingår i den lagstadgade styrprocessen (som 29–31 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och 13–15 § i lagen om ordnade av räddningsväsendet) bör förhandlingsparterna ha en mycket vältäckande lägesbild över områdena, och förutsättningar att bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för kostnadshanteringen samt motsvarande bedömning av åtgärder till exempel för att trygga tillgången på personal.

I 3 mom. föreskrivs om åtgärdsrekommendationer som ministerierna ska ge välfärdsområdena. Bestämmelser om ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer finns i 24 § 5 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 5 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet. Det föreslås att bestämmelserna skärps både i fråga om innehållet och hur de ska ges. Enligt momentet ska ministerierna vid behov ge välfärdsområdena åtgärdsrekommendationer. Det föreslås att bestämmelserna om åtgärdsrekommendationernas innehåll avgränsas så att rekommendationerna ska grunda sig på syftet och innehållet enligt 1 och 2 mom. och vara sådana som främjar verkningsfullhet, lönsamhet och resultat för välfärdsområdenas verksamhet. I praktiken innebär det att det alltid handlar om rekommendations- och åtgärdsbehov som granskas per välfärdsområde och som har en fast koppling till uppfattningen om de aktuella områdenas situation och ändringsbehov. I sig ingriper man inte i rekommendationernas juridiskt bindande karaktär, det vill säga de är inte heller framöver rättsligt bindande för välfärdsområdena.

Paragrafens 4 mom. motsvarar innehållsligt de gällande bestämmelserna i 24 § 4 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 4 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet.

Paragrafens 5 mom. motsvarar innehållsligt de gällande bestämmelserna i 24 § 5 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården och 10 § 5 mom. i organiseringslagen för räddningsväsendet.

Paragrafens 6 mom. motsvarar innehållsligt den gällande bestämmelsen i 24 § 6 mom. i organiseringslagen för social- och hälsovården.

7.2 Lagen om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård

21 §. Allmän styrning, planering och utveckling. Paragrafens 1 mom. kompletteras så att den beaktar de ändringar som gäller den samordning av styrningen av välfärdsområdena som föreslås i välfärdsområdeslagen.

22 §. Riksomfattande mål för ordnandet av social- och hälsovård samt förhandlingar med välfärdsområdena. I paragrafen beaktas de nya bestämmelser i välfärdsområdeslagen som gäller de riksomfattande målen för välfärdsområdena samt förhandlingarna mellan staten och välfärdsområdena. Paragrafen innehåller i stället för de gällande bestämmelserna en informativ hänvisning till välfärdsområdeslagen. Rubriken för paragrafen ändras så att den motsvarar det föreslagna innehållet i paragrafen.

23 §. Delegationen för social- och hälsovård. Paragrafen upphävs till följd av den föreslagna ändringen i 13 § i välfärdsområdeslagen. I den aktuella 13 § föreskrivs om välfärdsområdesdelegationen.

24 §. Social- och hälsovårdsministeriets förhandlingar med välfärdsområdena. Det föreslås att paragrafen stryks. I den nya 13 a § i välfärdsområdeslagen föreskrivs om förhandlingarna med välfärdsområdena.

7.3 Lagen om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet

8 §. Riksomfattande mål för ordnandet av räddningsväsendet samt förhandlingar med välfärdsområdena. I paragrafen beaktas de nya bestämmelser i välfärdsområdeslagen som gäller de riksomfattande målen för välfärdsområdena samt förhandlingarna mellan staten och välfärdsområdena. Paragrafen innehåller i stället för de gällande bestämmelserna en informativ hänvisning till välfärdsområdeslagen. Rubriken för paragrafen ändras så att den motsvarar det föreslagna innehållet i paragrafen.

9 §. Delegationen för räddningsväsendet. Paragrafen upphävs till följd av den föreslagna ändringen i 13 § i välfärdsområdeslagen. I den aktuella 13 § föreskrivs om välfärdsområdesdelegationen.

10 §. Inrikesministeriets förhandlingar med välfärdsområdena. Det föreslås att paragrafen upphävs. Om förhandlingarna med välfärdsområdena föreskrivs i den nya 13 a § i välfärdsområdeslagen.

7.4 Lagen om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

11 §. Godkännande och ändring av organiseringsavtalet för HUS. I paragrafens 2 mom. byts hänvisningen avseende förhandlingarna med välfärdsområdena från 24 § i välfärdsområdeslagen till den föreslagna nya 13 a § i välfärdsområdeslagen. Samtidigt preciseras vilka ministerier som deltar i förhandlingarna.

17 §. *Bestämmelser i lagen om välfärdsområden och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad.* I 2 mom. fogas det till hänvisningar till de nya 12 a § och 13 a § som föreslås i välfärdsområdeslagen och görs tekniska korrigeringar i rubrikerna för 11 § och 13 § som det hänvisas till i momentet. Bestämmelserna om de riksomfattande målen, delegationen för social- och hälsovård samt förhandlingarna med välfärdsområdena har redan tidigare tillämpats på Helsingfors stad, varför de föreslagna ändringarna inte innehållsmässigt ändrar Helsingfors stads ställning. Dessutom görs det en teknisk korrigering genom att hänvisa till 16 kap. i välfärdsområdeslagen före hänvisningen till den lagens 150 § som finns i 17 kap.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

För närvarande föreskrivs det närmare om uppgifterna för och sammansättningen av delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning och organiseringen av dess verksamhet i statsrådets förordning om delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning. Förordningen har utfärdats med stöd av bemyndigandet i 13 § i välfärdsområdeslagen och föreslås ändras så att den motsvarar det nya innehållet i den paragrafen, delegationens nya namn och utvidgade uppgiftsområde.

Statsrådets förordningar om delegationen för social- och hälsovården och om delegationen för räddningsväsendet upphävs samtidigt som bestämmelserna om bemyndigande att utfärda förordningarna i 23 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och 9 § i organiseringslagen för räddningsväsendet upphävs.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft så snart som möjligt.

I organiseringslagen för social- och hälsovården och organiseringslagen för räddningsväsendet ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken de riksomfattande mål som fastställts för social- och hälsovården och räddningsväsendet med stöd av lagarna i fråga gäller tills statsrådet enligt välfärdsområdeslagen har fastställt de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter. Bestämmelsen behövs för att de fastställda målen inte ska upphävas förrän statsrådet har fastställt nya mål.

Delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning, delegationen för social- och hälsovård och delegationen för räddningsväsendet fortsätter sin verksamhet tills statsrådet har tillsatt den nya välfärdsområdesdelegationen enligt välfärdsområdeslagen. Genom övergångsbestämmelsen säkerställs det att det innan den nya välfärdsområdesdelegationen tillsätts inte uppstår en situation där det inte finns någon delegation som till exempel behandlar lagstiftningsprojekt som gäller välfärdsområdena.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Frågor om tryggheten av de grundläggande fri- och rättigheterna, demokratin i välfärdsområdena, självstyrelse och statlig styrning har omfattande behandlats i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 17/2021 rd, som utskottet gav i samband med att välfärdsområdena inrättades. Grundlagsutskottet hänvisade i sitt utlåtande även till sina tidigare utlåtanden om regeringspropositioner som gällt reformer av social- och hälsovården. Grundlagsutskottet hänvisade till följande utlåtanden: GrUU 67/2014 rd, GrUU 75/2014 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 15/2018 rd, GrUU 65/2018 rd. Utskottet konstaterade att dess tidigare ståndpunkter är relevanta vid bedömningen av den föreslagna lagstiftningen.

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande GrUU 17/2021 rd (s. 17) att bestämmelsen å ena sidan avser social- och hälsovårdens preventiva verksamhet och å andra sidan utvecklandet av förhållandena i samhället inom det allmänna olika verksamhetssektorer i en riktning som allmänt främjar befolkningens hälsa. Det handlar särskilt om att trygga tillgången till tjänster.

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen bestäms det om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner genom lag. Grundlagsutskottet framhöll i sitt utlåtande GrUU 26/2017 rd (s. 18–30) som nödvändiga grundelement för landskapssjälvstyrelsen att självstyrelsen ska ha en demokratisk grund och på det baserat demokratiskt beslutsfattande som laglig grund för landskapets uppgifter och förvaltning. Grundlagsutskottet konstaterar dock i sitt utlåtande GrUU 17/2021 rd (s. 6) att det av 121 § 4 mom. i grundlagen eller dess förarbeten inte kan utläsas likadana krav för landskapens självstyrelse som det i grundlagens 121 § 1–3 ställs för självstyrelsen för kommunens invånare (GrUU 26/2017 rd, s. 21). Grundlagsstiftaren kan enligt grundlagsutskottet inte anses ha avsett att självstyrelsen i områden som är större än kommuner ska vara likadan som självstyrelsen för kommunens invånare, som har långa historiska traditioner och uttryckliga bestämmelser om särskilda konstitutionella garantier (GrUU 26/2017 rd, s. 21).

I sitt utlåtande GrUU 17/2021 rd (s. 8) tog grundlagsutskottet även ställning till bestämmelserna om välfärdsområdenas styrning; dessa är särskilt de riksomfattande strategiska mål som statsrådet årligen fastställer (22 § i organiseringslagen för social- och hälsovården, 8 § i organiseringslagen för räddningsväsendet), delegationen för social- och hälsovård och delegationen för räddningsväsendet (23 § i organiseringslagen för social- och hälsovården, 9 § i organiseringslagen för räddningsväsendet), ministeriernas årliga styrningsförhandlingar med välfärdsområdena och samarbetsområdena för social- och hälsovården (24 och 37 § i organiseringslagen för social- och hälsovården, 10 § i organiseringslagen för räddningsväsendet), det gemensamma informationsunderlaget för styrningen av välfärdsområdena (29–31 § i organiseringslagen för social- och hälsovården och 13–15 § i organiseringslagen för räddningsväsendet) samt statsrådets behörighet att under vissa förutsättningar besluta om samarbetsavtalet för social- och hälsovården (38 § i organiseringslagen för social- och hälsovården).

Utskottet konstaterade att den statliga styrningen av social- och hälsovården och räddningsväsendet genom förslaget stärks jämfört med det då rådande läget. Syftet med den nationella styrningen var enligt regeringens proposition att de självstyrande välfärdsområdena ska ha förmåga att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna för invånarna i välfärdsområdet tillgodoses. Målet är att ett jämlikt genomförande av högklassig, verkningsfull och rättidig social- och hälsovård säkerställs i hela landet och att räddningsväsendets tjänster tillhandahålls på ett sätt som motsvarar riskerna.

Enligt grundlagsutskottet är demokrati ett gemensamt drag för regleringen i grundlagen om olika former av självstyrelse (GrUU 26/2017 rd, s. 24). Demokrati särskilt i betydelsen att delta och påverka kan enligt utskottet anses vara den mest centrala principiella delfaktorn i självstyrelse, oavsett vilket självstyrelsearrangemang det gäller i enskilda fall. Grundlagsutskottet ansåg att det tidigare föreslagna systemet för beslutsfattande i landskapen i grunden uppfyller kravet på demokrati i självstyrelse (GrUU 26/2017 rd, s. 25). Utskottet ansåg att också regleringen för inrättandet av välfärdsområden fullföljde demokratin enligt 2, 14 och 121 § i grundlagen. Utskottet fäste dock uppmärksamhet vid att den statliga styrningen av välfärdsområdena och finansieringsmodellen för områdena de facto inskränker välfärdsområdesfullmäktiges beslutanderätt. Enligt grundlagsutskottet kan det i samband med den ifrågavarande stora administrativa reformen i vissa förhållanden förekomma spänningsladdade avvägningar mellan självstyrelse i

förvaltningsområden större än kommuner och trygghet av sociala grundläggande rättigheter. Utskottet påpekade att välfärdsområdenas självstyrelse förblir rätt ytlig på grund av statens styrning, begränsningarna i sättet att ordna uppgifter och den föreslagna finansieringsmodellen. Utskottet upprepar dock sin uppfattning att trygghet av sociala grundläggande rättigheter särskilt i samband med en administrativ omställning förutsätter en sådan statlig styrning och övervakning som ses som konstitutionellt aningen problematisk i den övergripande bedömningen av hur självstyrelsen enligt 121 § 4 mom. i grundlagen blir genomförd (GrUU 26/2017 rd, s. 21).

Med de nu föreslagna ändringarna som gäller en hopslagning av de riksomfattande målen, årliga förhandlingar och delegationer samt att dessa bestämmelser flyttas till välfärdsområdeslagen ändras inte välfärdsområdenas självstyrelse jämfört med nuläget, vilket grundlagsutskottet har bedömt i enlighet med det som beskrivs ovan. Trots att bestämmelserna i den föreslagna nya 13 a § i välfärdsområdeslagen inte är lika detaljerade som de gällande bestämmelserna i organiseringslagen för social- och hälsovården och organiseringslagen för räddningsväsendet, motsvarar syftet med förhandlingarna, deras innehåll och sättet på vilket de förs de facto den gällande lagstiftningen.

Regeringen anser att det i propositionen inte ingår något sådant som skulle medföra att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om välfärdsområden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om välfärdsområden (611/2021) 11 §, 12 § 2 mom. och 13 §, av dem 13 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 350/2022, samt
fogas till lagen nya 12 a och 13 a § som följer:

11 §

Uppföljning, styrning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena

Finansministeriet följer allmänt välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi, svarar för den allmänna styrningen av välfärdsområdenas ekonomi och verksamhet, samordnar statsrådets styrning av välfärdsområdena och ser till att välfärdsområdenas självstyrelse beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller välfärdsområdena.

Bestämmelser om social- och hälsovårdsministeriets behörighet vid den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården finns i 21 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Bestämmelser om inrikesministeriets behörighet vid den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av räddningsväsendet finns i 7 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021).

Regionförvaltningsverket kan med anledning av klagomål undersöka om välfärdsområdet har iakttagit gällande lag.

12 §

Välfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna

Planen för de offentliga finanserna och statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna styr ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena.

12 a §

Riksomfattande mål för välfärdsområdenas uppgifter

Statsrådet fastställer minst vart fjärde år riksomfattande strategiska mål för en jämlik, högklassig och kostnadsnyttoeffektiv skötseln av välfärdsområdenas uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. I de riksomfattande målen ska hänsyn tas till statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna.

Målen ska omfatta

- 1) mål som tryggar jämlikt tillhandahållande av tjänster och tjänsternas verkningsfullhet, samordningen av tjänster och de språkliga rättigheterna samt främjar jämställdheten mellan könen,
- 2) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten,
- 3) mål för utveckling av informationshanteringen och digitaliseringen,

4) mål för främjande av välfärd, hälsa och säkerhet samt för samarbetet kring dessa mellan välfärdsområden, kommuner och andra aktörer,

5) allmänna riktlinjer för välfärdsområdenas vittsyftande investeringar,

6) mål för genomförande av beredskap och förberedelser på regional och nationell nivå,

7) mål för samarbete och arbetsfördelning mellan välfärdsområdena och mellan samarbetsområdena för social- och hälsovården,

8) mål för utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

De riksomfattande målen kan utöver det som avses i 2 mom. även gälla annat som behövs för att utveckla välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi.

Finansministeriet ska i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet årligen följa upp och utvärdera uppnåendet av de riksomfattande målen. Vid behov ska målen ändras. En ändring kan grunda sig på förslag från ett eller flera välfärdsområden eller på initiativ från ett ministerium.

13 §

Välfärdsområdesdelegationen

I anslutning till finansministeriet finns välfärdsområdesdelegationen. Delegationens syfte är att främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och av välfärdsområdenas självstyrelse samt samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.

Delegationens uppgift är att

1) förutse, följa och utvärdera hur välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi har utvecklats och kommer att utvecklas,

2) behandla lagstiftning, lagstiftningsprojekt och andra statliga åtgärder som är principiellt viktiga och vittsyftande med avseende på välfärdsområdenas verksamhet, ekonomi och självstyrelse,

3) främja uppnåendet av de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och lägga fram förslag som gäller målen samt behandla i 12 a § 4 mom. avsedda initiativ från ministerierna och förslag från välfärdsområdena om att ändra målen,

4) behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas uppgifter,

5) främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer samt behandla den inre arbetsfördelningen inom och samarbetet mellan samarbetsområdena för social- och hälsovården.

Delegationen tillsätts av statsrådet. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad och finansministeriet samt för övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, mandatperiod, sektioner och uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 a §

Förhandlingar med välfärdsområdena

Finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet förhandlar årligen med välfärdsområdet om genomförandet av de uppgifter som omfattas av välfärdsrådets organiseringsansvar och om skötseln av välfärdsrådets ekonomi. Syftet med förhandlingarna är att stödja verkkningsfullheten, lönsamheten och resultaten av välfärdsrådets verksamhet och att styra välfärdsrådets organiseringsuppgift på strategisk nivå med beaktande av särskilt de i 12 a § avsedda riksomfattande målen.

I förhandlingarna följer man upp och utvärderar hur välfärdsrådets organiseringsansvar har uppfyllts, behandlar man välfärdsrådets mål för uppgifterna samt åtgärder som stöder dem.

Vid förhandlingarna utvärderar man hur välfärdsområdets kostnader och finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas samt de åtgärder för att stödja kostnadshanteringen och andra åtgärder som ska genomföras i välfärdsområdet och genom vilka skötseln av välfärdsområdets uppgifter och tillgången till tjänster kan tryggas genom den finansiering som står till förfogande.

Ministerierna ska vid behov ge välfärdsområdet sådana åtgärdsrekommendationer om organiseringen och ekonomin som främjar verkningsfullhet, lönsamhet och resultat för välfärdsområdenas verksamhet.

Vid uppföljningen och utvärderingen av hur välfärdsområdets organiseringsansvar har uppfyllts utnyttjas de årliga redogörelser av välfärdsområdet och de expertbedömningar av Institutet för hälsa och välfärd och regionförvaltningsverket som avses i 29 § 2 mom. och 30 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i 13 § 2 mom. och 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet samt vid behov myndigheters andra utvärderingar.

Finansministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument om förhandlingarna. I dokumentet antecknas vilka frågor som har behandlats och vad parterna har kommit fram till i förhandlingarna samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer. Dokumentet offentliggörs i det allmänna datanätet.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om välfärdsområden tillämpas också på HUS-sammanslutningen. I förhandlingarna med HUS-sammanslutningen deltar även Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Den mandatperiod för delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) 23 och 24 §, av dem 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 351/2022, samt
ändras 21 och 22 § som följer:

21 §

Allmän styrning, planering och utveckling

Den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den riksomfattande social- och hälsopolitiken samt för sin del för beredningen av de riksomfattande målen och för att dessa beaktas i styrningen av välfärdsområdenas verksamhet.

22 §

Riksomfattande mål för ordnandet av social- och hälsovård samt förhandlingar med välfärdsområdena

Bestämmelser om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och de mål för ordnandet av social- och hälsovård som ingår i de riksomfattande målen, om behandlingen av dessa mål i välfärdsområdesdelegationen och om de förhandlingar som ska föras med välfärdsområdena finns i lagen om välfärdsområden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

De riksomfattande mål för social- och hälsovården som gäller när denna lag träder i kraft gäller tills statsrådet med stöd av 12 a § i lagen om välfärdsområden har fastställt de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter.

Den mandatperiod för delegationen för social- och hälsovård som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i 13 § i lagen om välfärdsområden.

3.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) 9 och 10 §, av dem 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 352/2022, samt
ändras 8 § som följer:

8 §

Riksomfattande mål för ordnandet av räddningsväsendet samt förhandlingar med välfärdsområdena

Bestämmelser om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och de mål för ordnandet av räddningsväsendet som ingår i de riksomfattande målen, om behandlingen av dessa mål i välfärdsområdesdelegationen och om de förhandlingar som ska föras med välfärdsområdena finns i lagen om välfärdsområden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

De riksomfattande mål för räddningsväsendet som gäller när denna lag träder i kraft gäller tills statsrådet med stöd av 12 a § i lagen om välfärdsområden har fastställt de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter.

Den mandatperiod för delegationen för räddningsväsendet som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i 13 § i lagen om välfärdsområden.

4.

Lag

om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) 11 § 2 mom. och 17 § 2 mom. som följer:

11 §

Godkännande och ändring av organiseringsavtalet för HUS

Parterna ska årligen följa och utvärdera hur organiseringsavtalet för HUS har fullgjorts som en del av de i 13 a § i lagen om välfärdsområden avsedda förhandlingarna mellan HUS-sammanslutningen, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet. Avtalet ska ändras vid behov. Ändringen kan basera sig på en eller flera parter förslag eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ.

17 §

Bestämmelser i lagen om välfärdsområden och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad

När Helsingfors stad ordnar uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet ska bestämmelserna i lagen om välfärdsområden tillämpas i fråga om vad som i den lagens 7 § föreskrivs om organiseringsansvar, i 9 § om produktion av tjänster, i 10 § om uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det, i 11 § om uppföljning, styrning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena, i 12 § om välfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna, i 12 a § om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter, i 13 § om välfärdsområdesdelegationen, i 13 a § om förhandlingar med välfärdsområdena, i 16 § om investeringsplanen, i 21 § om det nationella kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning, i 8 kap. om samarbete mellan välfärdsområden, i 9 kap. om välfärdsområdets affärsverk, i 120 § om uppföljning av välfärdsområdets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information och i 16 kap. om begäran om omprövning och ändringssökande samt i 150 § om beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden. I övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen, om inte något annat föreskrivs nedan.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 15 februari 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen

1.

Lag

om ändring av lagen om välfärdsområden

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om välfärdsområden (611/2021) 11 §, 12 § 2 mom. och 13 §, av dem 13 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 350/2022, samt
fogas till lagen nya 12 a och 13 a § som följer:

Gällande lydelse

11 §

Uppföljning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena

Finansministeriet följer allmänt välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och ser till att välfärdsområdenas självstyrelse beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller välfärdsområdena.

Regionförvaltningsverket kan med anledning av klagomål undersöka om välfärdsområdet har iakttagit gällande lag.

12 §

Välfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna

Föreslagen lydelse

11 §

Uppföljning, **styrning** och laglighetsövervakning av välfärdsområdena

Finansministeriet följer allmänt välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi, svarar för den allmänna styrningen av välfärdsområdenas ekonomi och verksamhet, samordnar statsrådets styrning av välfärdsområdena och ser till att välfärdsområdenas självstyrelse beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller välfärdsområdena.

Bestämmelser om social- och hälsovårdsministeriets behörighet vid den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården finns i 21 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Bestämmelser om inrikesministeriets behörighet vid den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av räddningsväsendet finns i 7 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021).

Regionförvaltningsverket kan med anledning av klagomål undersöka om välfärdsområdet har iakttagit gällande lag.

12 §

Välfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna

Gällande lydelse

Planen för de offentliga finanserna styr ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena.

Föreslagen lydelse

Planen för de offentliga finanserna och statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna styr ministerierna när de bereder den lagstiftning och styrning som gäller välfärdsområdena.

12 a §

Riksomfattande mål för välfärdsområdenas uppgifter

Statsrådet fastställer minst vart fjärde år riksomfattande strategiska mål för en jämlik, högklassig och kostnadsnyttoeffektiv skötseln av välfärdsområdenas uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. I de riksomfattande målen ska hänsyn tas till statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna.

Målen ska omfatta

1) mål som tryggar jämlikt tillhandahållande av tjänster och tjänsternas verkningsfullhet, samordningen av tjänster och de språkliga rättigheterna samt främjar jämställdheten mellan könen,

2) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten,

3) mål för utveckling av informationshanteringen och digitaliseringen,

4) mål för främjande av välfärd, hälsa och säkerhet samt för samarbetet kring dessa mellan välfärdsområden, kommuner och andra aktörer,

5) allmänna riktlinjer för välfärdsområdenas vittsyftande investeringar,

6) mål för genomförande av beredskap och förberedelser på regional och nationell nivå,

7) mål för samarbete och arbetsfördelning mellan välfärdsområdena och mellan samsamarbetsområdena för social- och hälsovården,

8) mål för utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

De riksomfattande målen kan utöver det som avses i 2 mom. även gälla annat som behövs för att utveckla välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi.

Finansministeriet ska i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet årligen följa upp och utvärdera uppnåendet av de riksomfattande målen. Vid

Gällande lydelse

13 §

Delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning

I anslutning till finansministeriet finns delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning som ska främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för välfärdsområdenas ekonomi och välfärdsområdenas självstyrelse samt samarbetet mellan statliga och regionala aktörer.

Delegationens uppgift är att

1) följa och utvärdera hur välfärdsområdenas ekonomi har utvecklats och kommer att utvecklas samt hur statens finansiering till välfärdsområdena och välfärdsområdenas övriga interna finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas,

2) behandla lagstiftning, lagstiftningsprojekt och andra statliga åtgärder som är principiellt viktiga och vittsyftande med avseende på välfärdsområdenas ekonomi och självstyrelse.

Delegationen tillsätts av statsrådet. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena, finansministeriet och övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter.

Bestämmelser om delegationens sammansättning, mandatperiod och sektioner samt

Föreslagen lydelse

behov ska målen ändras. En ändring kan grunda sig på förslag från ett eller flera välfärdsområden eller på initiativ från ett ministerium.

13 §

Välfärdsområdesdelegationen

I anslutning till finansministeriet finns välfärdsområdesdelegationen. *Delegationens syfte är att främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi och av välfärdsområdenas självstyrelse samt samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.*

Delegationens uppgift är att

1) *förutse, följa och utvärdera hur välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi har utvecklats och kommer att utvecklas,*

2) behandla lagstiftning, lagstiftningsprojekt och andra statliga åtgärder som är principiellt viktiga och vittsyftande med avseende på välfärdsområdenas verksamhet, ekonomi och självstyrelse,

3) *främja uppnåendet av de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och lägga fram förslag som gäller målen samt behandla i 12 a § 4 mom. avsedda initiativ från ministerierna och förslag från välfärdsområdena om att ändra målen,*

4) *behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas uppgifter,*

5) *främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer samt behandla den inre arbetsfördelningen inom och samarbetet mellan samsamarbetsområdena för social- och hälsovården.*

Delegationen tillsätts av statsrådet. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad och finansministeriet samt för övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter.

Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, mandatperiod, sektioner och

Gällande lydelse

närmare bestämmelser om uppgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 a §

Förhandlingar med välfärdsområdena

Finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet förhandlar årligen med välfärdsområdet om genomförandet av de uppgifter som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar och om skötseln av välfärdsområdets ekonomi. Syftet med förhandlingarna är att stödja verkningsfullheten, lönsamheten och resultaten av välfärdsområdets verksamhet och att styra välfärdsområdets organiseringsuppgift på strategisk nivå med beaktande av särskilt de i 12 a § avsedda riksomfattande målen.

I förhandlingarna följer man upp och utvärderar hur välfärdsområdets organiseringsansvar har uppfyllts, behandlar man välfärdsområdets mål för uppgifterna samt åtgärder som stöder dem. Vid förhandlingarna utvärderar man hur välfärdsområdets kostnader och finansiering har utvecklats och kommer att utvecklas samt de åtgärder för att stödja kostnadshanteringen och andra åtgärder som ska genomföras i välfärdsområdet och genom vilka skötseln av välfärdsområdets uppgifter och tillgången till tjänster kan tryggas genom den finansiering som står till förfogande.

Ministerierna ska vid behov ge välfärdsområdet sådana åtgärdsrekommendationer om organiseringen och ekonomin som främjar verkningsfullhet, lönsamhet och resultat för välfärdsområdenas verksamhet.

Vid uppföljningen och utvärderingen av hur välfärdsområdets organiseringsansvar har uppfyllts utnyttjas de årliga redogörelser av välfärdsområdet och de expertbedömningar av Institutet för hälsa och välfärd och regionförvaltningsverket som avses i 29 § 2 mom. och 30 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i 13 § 2 mom. och 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet samt vid behov myndigheters andra utvärderingar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Finansministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument om förhandlingarna. I dokumentet antecknas vilka frågor som har behandlats och vad parterna har kommit fram till i förhandlingarna samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer. Dokumentet offentliggörs i det allmänna datanätet.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om välfärdsområden tillämpas också på HUS-sammanslutningen. I förhandlingarna med HUS-sammanslutningen deltar även Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den mandatperiod för delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) 23 och 24 §, av dem 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 351/2022, samt ändras 21 och 22 § som följer:

Gällande lydelse

21 §

Allmän styrning, planering och utveckling

Den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den riksomfattande social- och hälsopolitiken och beredningen av de riksomfattande målen för social- och hälsovården och för att dessa beaktas i styrningen av välfärdsområdenas verksamhet.

Föreslagen lydelse

21 §

Allmän styrning, planering och utveckling

Den allmänna styrningen, planeringen, utvecklingen och tillsynen av social- och hälsovården ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den riksomfattande social- och hälsopolitiken samt för sin del för beredningen av de riksomfattande målen och för att dessa beaktas i styrningen av välfärdsområdenas verksamhet.

Gällande lydelse

22 §

Riksomfattande mål för ordnandet av social- och hälsovård

Statsrådet fastställer vart fjärde år riksomfattande strategiska mål för ordnandet av en jämlik, högklassig och kostnadsnyttoeffektiv social- och hälsovård (riksomfattande mål för social- och hälsovården). Målen ska basera sig på social- och hälsovårdsministeriets i 31 § avsedda redogörelse och eventuella andra uppföljningsdata som avser befolkningens hälsa och välfärd och social- och hälsovårdens verksamhet och ekonomi. I målen ska hänsyn dessutom tas till statsrådets finanspolitiska mål för den offentliga ekonomin.

De riksomfattande målen för social- och hälsovården ska omfatta

1) mål som tryggar en jämlik social- och hälsovård och som inom social- och hälsovården säkerställer verkningsfullheten, samordningen av tjänster och de språkliga rättigheterna samt främjar jämställdheten mellan könen,

2) mål för främjandet av hälsa och välfärd samt för samarbetet mellan välfärdsområden, kommuner och andra aktörer i detta främjande,

3) mål för social- och hälsovårdens utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet och utvecklandet av social- och hälsovårdens informationshantering,

4) mål för samarbetet och arbetsfördelningen mellan välfärdsområdena och mellan samsamarbetsområdena för social- och hälsovården,

5) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten inom social- och hälsovården,

6) allmänna riktlinjer för investeringar i social- och hälsovården, och

7) mål för att genomföra beredskap och förberedelser på regional och nationell nivå.

De riksomfattande målen för social- och hälsovården kan gälla även annat som behövs för att utveckla social- och hälsovården.

Föreslagen lydelse

22 §

Riksomfattande mål för ordnandet av social- och hälsovård **samt förhandlingar med välfärdsområdena**

Bestämmelser om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och de mål för ordnandet av social- och hälsovård som ingår i de riksomfattande målen, om behandlingen av dessa mål i välfärdsområdesdelegationen och om de förhandlingar som ska föras med välfärdsområdena finns i lagen om välfärdsområden.

Gällande lydelse

Social- och hälsovårdsministeriet ska årligen följa och bedöma hur de riksomfattande målen för social- och hälsovården har förverkligats. Målen ska ändras vid behov. Ändringen kan basera sig på förslag från ett eller flera välfärdsområden eller på initiativ från social- och hälsovårdsministeriet eller finansministeriet.

Föreslagen lydelse

23 §

(upphävs)

Delegationen för social- och hälsovård

I anslutning till social- och hälsovårdsministeriet finns det en delegation för social- och hälsovård. Dess uppgift är att

1) förutse, följa och bedöma servicesystemet och kostnaderna inom social- och hälsovården och utvecklingen av hälsan och välfärden inom olika befolkningsgrupper,

2) lägga fram förslag till riksomfattande mål för social- och hälsovården och behandla i 22 § 4 mom. avsedda initiativ från ministerierna och förslag från välfärdsområdena om att ändra målen,

3) främja uppnåendet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården,

4) behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas social- och hälsovård och andra utvecklingsbehov inom social- och hälsovården,

5) behandla andra principiellt viktiga och vittsyftande statliga åtgärder som rör välfärdsområdenas social- och hälsovårdsverksamhet,

6) behandla den inre arbetsfördelningen och samarbetet inom samarbetsområdena för social- och hälsovården samt främja samarbetet mellan samarbetsområdena.

Delegationen tillsätts av statsrådet. I delegationen ingår representanter för välfärdsområdena samt för social- och hälsovårdsministeriet och övriga ministerier som ansvarar för styrningen av välfärdsområdena i deras uppgifter.

Bestämmelser om delegationens sammansättning, mandatperiod och sektioner samt närmare bestämmelser om uppgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriets förhandlingar med välfärdsområdena

Social- och hälsovårdsministeriet förhandlar årligen separat med varje välfärdsområde om genomförandet av de uppgifter inom social- och hälsovården som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Finansministeriet deltar i förhandlingarna. Syftet med förhandlingarna är att granska en gemensam lägesbild och på strategisk nivå styra välfärdsområdet i dess organiseringsuppdrag med särskild hänsyn till de riksomfattande mål för social- och hälsovården som avses i 22 § samt att främja samarbetet mellan ministerierna och välfärdsområdet.

I förhandlingarna följer man upp och bedömer hur välfärdsområdets organiseringsansvar har uppfyllts. Man behandlar välfärdsområdets mål för ordnandet av social- och hälsovård samt åtgärder som stöder målen. Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet kan vid behov ge välfärdsområdet åtgärdsrekommendationer rörande ordnandet.

I förhandlingarna behandlas följande sakkomplex:

1) bedömning och prognostisering av behovet av och dimensioneringen på tjänster och andra åtgärder,

2) jämlikheten i social- och hälsovårdstjänsterna samt tjänsternas ändamålsenlighet och tillräcklighet,

3) främjandet av befolkningens hälsa och välfärd och samarbetet med kommunerna och andra aktörer kring detta och andra uppgifter,

4) produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten i social- och hälsovården samt kostnadsutvecklingen och finansieringens tillräcklighet i välfärdsområdet,

5) tillräcklig personal, kompetens, funktionsförmåga, beredskap och egen tjänsteproduktion som krävs för fullgörande av organiseringsansvaret,

6) investeringarna i social- och hälsovården och välfärdsområdets preliminära förslag till

Gällande lydelse

investeringsplan enligt 16 § i lagen om välfärdsområden,

7) informationshanteringen inom social- och hälsovården,

8) verkställigheten av samarbetsavtal enligt 36 och 39 § samt välfärdsområdets övriga arbetsfördelning och samarbetet med andra välfärdsområden,

9) välfärdsområdets egenkontroll i social- och hälsovården, och

10) enligt behov andra än i 1–9 punkten avsedda frågor som anknyter till ordnandet av social- och hälsovården.

Vid uppföljningen och bedömningen av hur välfärdsområdets organiseringsansvar har genomförts ska särskild hänsyn tas till hur välfärdsområdets strategiska mål har uppnåtts samt till de frågor som behandlats vid närmast föregående förhandlingar. Härvid används välfärdsområdets årliga redogörelse enligt 29 § 2 mom. och den välfärdsområdes-specifika expertbedömning enligt 30 § som gjorts vid Institutet för hälsa och välfärd.

Social- och hälsovårdsministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument om förhandlingarna. I dokumentet antecknas vilka frågor som har behandlats, vad parterna har kommit fram till samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer. Dokumentet offentliggörs i det allmänna datanätet.

Vad som ovan i denna paragraf föreskrivs om välfärdsområden tillämpas också på HUS-sammanslutningen till den del den ordnar hälso- och sjukvård. I förhandlingarna med HUS-sammanslutningen deltar även Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

De riksomfattande mål för social- och hälsovården som gäller när denna lag träder i kraft gäller tills statsrådet med stöd av 12 a § i lagen om välfärdsområden har fastställt de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter.

Den mandatperiod för delegationen för social- och hälsovård som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i 13 § i lagen om välfärdsområden.

3.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av räddningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) 9 och 10 §, av dem 9 § sådan
den lyder delvis ändrad i lag 352/2022, samt
ändras 8 § som följer:

Gällande lydelse

8 §

Riksomfattande mål för ordnandet av räddningsväsendet

Statsrådet fastställer vart fjärde år de riksomfattande strategiska målen för ordnandet av ett högklassigt och kostnadsnyttoeffektivt räddningsväsende som motsvarar de nationella, regionala och lokala behoven samt olycksrisker och andra risker. Målen ska basera sig på den redogörelse av inrikesministeriet som avses i 15 § samt på andra eventuella uppföljningsuppgifter som gäller räddningsväsendets verksamhet och ekonomi. Dessutom ska statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna beaktas i målen.

De riksomfattande strategiska målen ska omfatta

1) mål som tryggar jämlikt tillhandahållande av tjänster inom räddningsväsendet och tjänsternas verkningsfullhet samt främjar jämlikheten och jämställdheten mellan könen,

2) målen för främjandet av säkerheten och för samarbetet kring detta mellan välfärdsområdena, kommunerna och andra aktörer med avseende på räddningsväsendet,

3) riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av räddningsväsendet,

4) riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av informationshanteringen inom räddningsväsendet,

5) mål för samarbetet mellan välfärdsområdena inom räddningsväsendet,

Föreslagen lydelse

8 §

Riksomfattande mål för ordnandet av räddningsväsendet **samt förhandlingar med välfärdsområdena**

Bestämmelser om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter och de mål för ordnandet av räddningsväsendet som ingår i de riksomfattande målen, om behandlingen av dessa mål i välfärdsområdesdelegationen och om de förhandlingar som ska föras med välfärdsområdena finns i lagen om välfärdsområden.

Gällande lydelse

6) mål för att öka produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten inom välfärdsområdenas räddningsväsende,

7) allmänna riktlinjer för vittsyftande investeringar inom räddningsväsendet,

8) mål för genomförande av räddningsväsendets regionala och riksomfattande beredskap och förberedelser.

De riksomfattande målen kan även gälla annat som behövs för att utveckla räddningsväsendet.

Genomförandet av de av statsrådet fastställda riksomfattande målen ska följas och bedömas årligen. Vid behov ska målen ändras. Ändringen kan basera sig på ett förslag av ett eller flera välfärdsområden eller på inrikesministeriets eller finansministeriets initiativ.

Föreslagen lydelse

9 §

(upphävs)

Delegationen för räddningsväsendet

I anslutning till inrikesministeriet finns det en delegation för räddningsväsendet. Dess uppgift är att

1) följa och bedöma utvecklingen av ordnandet av räddningsväsendet,

2) lägga fram förslag till riksomfattande mål för räddningsväsendet samt behandla de initiativ av inrikesministeriet och förslag av välfärdsområden om att ändra dem som avses i 8 § 4 mom.,

3) främja genomförandet av de strategiska målen för informationshanteringen inom räddningsväsendet,

4) behandla behoven att utveckla lagstiftningen om välfärdsområdenas räddningsväsende och andra utvecklingsbehov inom räddningsväsendet,

5) behandla andra principiellt viktiga och vittsyftande statliga åtgärder som rör välfärdsområdenas räddningsväsende,

6) främja samarbetet mellan riksomfattande och regionala aktörer.

Delegationen tillsätts av statsrådet. Delegationen har representanter för välfärdsområdena samt för inrikesministeriet och andra

Gällande lydelse

ministerier som svarar för styrningen av välfärdsområdenas uppgifter. Delegationen kan ha sektioner.

Bestämmelser om delegationens sammansättning, mandatperiod och sektioner samt närmare bestämmelser om uppgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Inrikesministeriets förhandlingar med välfärdsområdena

Inrikesministeriet förhandlar årligen separat med varje välfärdsområde om genomförandet av de uppgifter inom räddningsväsendet som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Finansministeriet deltar i förhandlingarna. Syftet med förhandlingarna är att se över den gemensamma lägesbilden, att styra välfärdsområdets organiseringsuppgift på strategisk nivå i synnerhet med beaktande av de i 8 § avsedda riksomfattande målen för räddningsväsendet samt att främja samarbetet mellan ministerierna och välfärdsområdet.

I förhandlingarna följer man upp och bedömer hur välfärdsområdets organiseringsansvar har genomförts. I dem behandlas målen för organisationen av välfärdsområdets räddningsväsende och åtgärder som stödjer dem. Inrikesministeriet och finansministeriet kan vid behov ge välfärdsområdet rekommendationer till åtgärder som gäller organisationen.

Uppföljningen, bedömningen, målsättningen och åtgärdsförslagen gäller följande sakkomplex:

1) beaktandet av de riksomfattande målen och strategierna för räddningsväsendet,

2) sätten att producera tjänsterna inom räddningsväsendet,

3) tillgången till tjänsterna inom räddningsväsendet samt tjänsternas kvalitet och verksamhetsfullhet,

4) beaktandet av förändringarna i omvärlden,

5) främjandet av säkerheten och samarbetet kring detta mellan riksomfattande och regionala myndigheter, kommuner och andra aktörer,

Föreslagen lydelse

(upphävs)

Gällande lydelse

6) produktiviteten och kostnadsnyttoeffektiviteten i räddningsväsendets tjänster samt kostnadsutvecklingen och finansieringens tillräcklighet i välfärdsområdet,

7) räddningsväsendets investeringar och välfärdsområdets preliminära förslag till investeringsplan,

8) informationshanteringen inom räddningsväsendet,

9) samarbetet och arbetsfördelningen med andra välfärdsområden,

10) egenkontrollen inom räddningsväsendet,

11) enligt behov andra än i 1–10 punkten avsedda frågor i anknytning till ordnandet av räddningsväsendet.

Vid uppföljningen och bedömningen av hur välfärdsområdets organiseringsansvar har genomförts beaktas särskilt genomförandet av välfärdsområdets strategiska mål och de ärenden som behandlades vid de föregående förhandlingarna. Här utnyttjas välfärdsområdets årliga redogörelse enligt 13 § 2 mom. samt regionförvaltningsverkets expertbedömning enligt 14 §.

Inrikesministeriet utarbetar i samarbete med välfärdsområdet ett dokument över förhandlingarna. I dokumentet antecknas hur ordnandet av räddningsväsendet som helhet har genomförts. Därtill konstateras de vid förhandlingarna behandlade ärendena samt ministeriernas eventuella åtgärdsrekommendationer i dokumentet. Dokumentet offentliggörs i det allmänna datanätet.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

De riksomfattande mål för räddningsväsendet som gäller när denna lag träder i kraft gäller tills statsrådet med stöd av 12 a § i lagen om välfärdsområden har fastställt de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter.

Den mandatperiod för delegationen för räddningsväsendet som pågår när denna lag träder i kraft upphör när statsrådet har tillsatt den välfärdsområdesdelegation som avses i 13 § i lagen om välfärdsområden.

4.

Lag

om ändring av 11 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) 11 § 2 mom. och 17 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

11 §

Godkännande och ändring av organiseringsavtalet för HUS

Parterna ska årligen följa och utvärdera hur organiseringsavtalet för HUS har fullgjorts som en del av förhandlingarna mellan HUS-sammanslutningen och social- och hälsovårdsministeriet som avses i 24 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Avtalet ska ändras vid behov. Ändringen kan basera sig på en eller flera parter förslag eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ.

17 §

Bestämmelser i lagen om välfärdsområden och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad

När Helsingfors stad ordnar uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet ska bestämmelserna i lagen om välfärdsområden tillämpas i fråga om vad som i den lagens 7 § föreskrivs om organiseringsansvar, i 9 § om produktion av tjänster, i 10 § om uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det, i 11 § om uppföljning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena, i 12 § om

Föreslagen lydelse

11 §

Godkännande och ändring av organiseringsavtalet för HUS

Parterna ska årligen följa och utvärdera hur organiseringsavtalet för HUS har fullgjorts som en del av *de i 13 a § i lagen om välfärdsområden avsedda* förhandlingarna mellan HUS-sammanslutningen, *finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet*. Avtalet ska ändras vid behov. Ändringen kan basera sig på en eller flera parter förslag eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ.

17 §

Bestämmelser i lagen om välfärdsområden och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad

När Helsingfors stad ordnar uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet ska bestämmelserna i lagen om välfärdsområden tillämpas i fråga om vad som i den lagens 7 § föreskrivs om organiseringsansvar, i 9 § om produktion av tjänster, i 10 § om uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det, i 11 § om uppföljning, *styrning och* laglighetsövervakning av välfärdsområdena, i

Gällande lydelse

välståndsområdesekonomin som en del av planen för de offentliga finanserna, i 13 § om delegationen för välståndsområdenas ekonomi och förvaltning, i 16 § om investeringsplan, i 21 § om det nationella kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning, i 8 kap. om samarbete mellan välståndsområden, i 9 kap. om välståndsområdets affärsverk, i 120 § om uppföljning av välståndsområdets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information och i 150 § om beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden samt i 16 kap. om begäran om omprövning och ändringssökande. I övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen, om inte något annat föreskrivs nedan.

Föreslagen lydelse

12 § om välståndsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna, i 12 a § om de riksomfattande målen för välståndsområdenas uppgifter, i 13 § om välståndsområdesdelegationen, i 13 a § om förhandlingar med välståndsområdena, i 16 § om investeringsplanen, i 21 § om det nationella kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning, i 8 kap. om samarbete mellan välståndsområden, i 9 kap. om välståndsområdets affärsverk, i 120 § om uppföljning av välståndsområdets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information och i 16 kap. om begäran om omprövning och ändringssökande samt i 150 § om beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden. I övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen, om inte något annat föreskrivs nedan.

Denna lag träder i kraft den 20 .